

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2015

Blanka Šoulavá

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Blanka Šoulavá

**Politické reformy v Myanmaru a jejich
potenciál pro rivalitu mezi USA a Čínou**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Blanka Šoulavá**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Bečka, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2015

Bibliografický záznam

ŠOULAVÁ, Blanka. *Politické reformy v Myanmaru a jejich potenciál pro rivalitu mezi USA a Čínou*. Praha, 2014. 50 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jan Bečka, Ph.D.

Abstrakt

Rok 2010 se významně zapsal do historie Myanmaru, neboť byla po více než půl století nastolena civilní vláda v čele s prezidentem Thein Seinem. Ten zahájil celou řadu politických reforem, které vedly k částečné demokratizaci země a zmírnění její dlouholeté mezinárodní izolace. Tyto reformy měly zásadní dopad na myanmarskou zahraniční politiku a rozložení sil ve strategicky významné oblasti Indického oceánu. V jejich důsledku došlo k obratu v americko-myanmarských vztazích. Reformy měly pozitivní dopad také na vztahy s Indií a Japonskem. Stalo se tak však na úkor úpadku dominantního postavení Číny, pro kterou je Myanmar klíčovou oblastí z bezpečnostního a strategického hlediska. Hlavním cílem této bakalářské práce je odpovědět na otázku, zda-li nedávný vnitropolitický vývoj v Myanmaru povede k rostoucí spolupráci, nebo rivalitě mezi hlavními regionálními velmocemi. Na příkladu Myanmaru tak můžeme sledovat potýkání se největších světových velmocí v zemi, která tvoří významnou část pobřeží Bengálského zálivu a disponuje tak strategicky klíčovým přístupem k Indickému oceánu. Zároveň je velmi atraktivním oblastí, protože se na jejím území nachází velké zásoby nerostného bohatství. V neposlední řadě Myanmar disponuje potenciálem k hospodářskému rozvoji celého regionu. Je to ale také země, která trpí velmi špatnou socio-ekonomickou situací a probíhá v ní nejdéle trvající občanský konflikt na světě. Vnitropolitický vývoj v Myanmaru tak bude mít zásadní implikace pro budoucnost regionu jihovýchodní Asie.

Abstract

The series of political reforms in Myanmar, which started in November 2010, took place amid a strong alignment of interests among all regional powers in Southeast Asia.

The reforms led to a limited democratization of the country and ended a long-lasting international isolation of Myanmar. Furthermore, they also had a great impact on Myanmar's foreign policy, because they gave rise to a great improvement of US-Myanmar relations, as well as its bilateral relations with India and Japan. However, they also caused problems for the Chinese strategic interests in the country. The purpose of this paper is to answer the following question: is the recent development in Myanmar going to lead to further cooperation or competition between the key regional powers? Myanmar has a great strategic importance in the context of the US's policy Pivot to Asia and Chinese strategic interests. Given to its abundance of natural resources and underdevelopment of infrastructure, it also has a great potential to develop into an energy and transportation hub, uniting the Indian subcontinent and connecting underdeveloped regions. Yet, the country suffers from mismanagement, internal conflicts and grave socioeconomic situation. Therefore, the internal political instability has large implications for the key regional powers and the future of Southeast Asia.

Klíčová slova

Myanmar, politické reformy, zahraniční politika USA, Pivot to Asia, Čína, Indický oceán, geopolitika, energetická politika, ekonomický rozvoj

Keywords

Myanmar, political reforms, US foreign policy, Pivot to Asia, China, Indian Ocean, geopolitics, politics of energy, economic development

Rozsah práce: 55 741 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11. května 2015

Blanka Šoulavá

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janu Bečkovi, Ph.D. za podnětnou kritiku, vstřícný přístup a cenné připomínky, které přispěly k vypracování mé bakalářské práce. Dále také Tereze Basařové, která je autorkou úvodní ilustrace.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

| |
|---|
| Jméno: Blanka Šoulavá |
| E-mail: blankasoulava@gmail.com |
| Semestr: letní |
| Akademický rok: 2013/2014 |
| Název práce: Politické reformy v Myanmaru a jejich potenciál pro rivalitu mezi USA a Čínou |
| Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok): letní semestr 2014/2015 |
| Vedoucí bakalářského semináře: PhDr. Vít Smetana, Ph.D. |
| Vedoucí práce (není povinné): PhDr. Jan Bečka, Ph.D. |
| Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek): Myanmar prochází od roku 2009 fascinujícím vnitropolitickým vývojem, který výrazně ovlivnil vzájemné vztahy s USA, Čínou a ostatními regionálními velmocemi. Tyto změny mají zásadní dopad na rozložení sil ve strategický klíčové oblasti Indického oceánu. Navzdory tomu, že je na Myanmar v současnosti upřena velká pozornost mezinárodního společenství, zůstává toto téma v českém akademickém prostředí v podstatě nezpracováno. |
| Předpokládaný cíl (5 řádek): Cílem práce je zanalyzovat vývoj zahraniční politiky USA a Číny vůči Myanmaru od prvního prezidentského období Baracka Obamy a odpovědět na otázku, zda-li působení těchto velmocí vede k jejich spolupráci nebo vzájemné rivalitě. Cílem práce je také identifikovat oblasti, kde existují největší střety zájmů a které by tak mohly mít potenciálně největší dopad na mocenskou rovnováhu v oblasti jihovýchodní Asie a reformní vnitropolitický vývoj v Myanmaru. |
| Základní charakteristika tématu (10 řádek): Myanmar je ze strategického hlediska klíčovým hráčem v oblasti jihovýchodní Asie, neboť disponuje nejen velkými zásobami nerostného bohatství a přístupem k Indickému oceánu, ale zároveň sdílí hranice s Indií a Čínou, pro které má ač z rozličných důvodů zásadní význam. Především ale sehrává také zcela zásadní roli pro USA, které Myanmar vnímají jako klíčový článek nejen pro vztahy s ostatními členskými státy ASEAN, ale především jako partnera pro uplatnění nové koncepce zahraniční politiky formované během prvního prezidentského období Baracka Obamy. Ačkoliv by na prosperitě a stabilitě v Barmě profitovaly všechny tři velmoci, jejich rivalita má potenciál vývoj politických reforem zásadním způsobem ohrozit. Toto téma je klíčové jak pro vzájemné vztahy mezi Čínou, USA a Indií, tak pro Myanmar samotný, neboť bude zásadním způsobem formovat jeho budoucí vnitropolitický vývoj. |
| Předpokládaná struktura práce (10 řádek): V úvodu práce budou popsány hlavní vnitropolitické i zahraničně politické změny, které se v Myanmaru odehrály v průběhu prvního prezidentského období Baracka |

Obamy. Budou zde analyzovány hlavní příčiny a důsledky reforem, stejně jako jejich nedostatky. V následujících třech kapitolách podrobím analýze vztahy mezi Myanmarem a jednotlivými velmocemi. V případě USA pozornost zaměřím především na otázku efektivnosti sankcí. Dále potom na roli, kterou Myanmar sehrává v kontextu americké zahraniční politiky v Asii a význam Myanmaru pro vztahy s členskými státy ASEAN. V případě Číny se bude jednat především o geopolitickou analýzu, neboť Myanmar má klíčový strategický význam pro energetickou diverzifikaci Číny. Kapitola poslední poskytne syntézu předchozích kapitol a umožní mi tak odpovědět na otázku, zda-li Barma disponuje potenciálem pro spolupráci či konfrontaci mezi světovými velmocemi hráči a jaký to může mít dopad na regionální a mezinárodní situaci.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Thant Myint-U. Where China Meets India: Burma and the New Crossroads of Asia (2012)

Thant Myint-U. The River of Lost Footsteps: A Personal History of Burma (2008)

Kaplan Robert. Monsoon: The Indian Ocean and the Future of the American Power (2010)

Cheesman, Skidmore, Wilson (eds.). Myanmar's Transition: Openings, Obstacles and Opportunities (2013)

Haacke Jurgen. Myanmar: Now a Site for Sino–US Geopolitical Competition? (2012)

Clapp Priscilla. Advancing Myanmar's Transition: A Way Forward for U.S. Policy (2013)

Steinberg David. Burma/Myanmar as nexus: Regional dilemmas of Strategy, Policy, and Equity

Daga V. Myanmar and the U.S.: The Strategic Implications (2012)

Bert W. Burma, China and the U.S.A. Pacific Affairs (2004)

Brenner David. Washington's Flawed Myanmar Policy (2014)

Podpis studenta a datum

| Schváleno | Datum | Podpis |
|--------------------------------------|--------------|---------------|
| Vedoucí bakalářského semináře | | |
| Garant oboru | | |

Obsah

| | |
|---|-----------|
| ÚVOD..... | 3 |
| 1 VÝVOJ POLITICKÝCH REFORM V MYANMARU..... | 6 |
| 2 PROMĚNA VZTAHŮ MEZI USA A MYANMAREM V KONTEXTU POLITICKÝCH REFORM..... | 9 |
| 2.1 SELHÁNÍ SANKČNÍ POLITIKY VŮČI MYANMARU..... | 9 |
| 2.2 OBRAT AMERICKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY V ROCE 2009 | 10 |
| 2.3 ROLE MYANMARU V KONTEXTU POLITIKY PIVOT TO ASIA..... | 12 |
| 2.4 OBRAT ZAHRANIČNÍ POLITIKY V KONTEXTU AMERICKO-ČÍNSKÝCH VZTAHŮ | 13 |
| 3 DOPAD POLITICKÝCH REFORM NA VZTAHY MEZI MYANMAREM A ČÍNOU | 15 |
| 3.1 POLITICKÉ, EKONOMICKÉ A STRATEGICKÉ ZÁJMY ČÍNY V MYANMARU | 15 |
| 3.2 VÝVOJ BILATERÁLNÍCH VZTAHŮ DO ROKU 2010 – ČÍNA JAKO DOMINANTNÍ SPOJENEC VOJENSKÉHO REŽIMU V MYANMARU..... | 18 |
| 3.3 DŮSLEDKY POLITICKÝCH REFORM PRO ČÍNSKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU A JEJÍ REAKCE..... | 20 |
| 4 DOPAD POLITICKÝCH REFORM NA VELMOCENSKÉ VZTAHY V OBLASTI JIHOVÝCHODNÍ ASIE..... | 23 |
| 4.1 DALŠÍ VÝZNAMNÍ AKTÉŘI: INDIE A JAPONSKO | 23 |
| 4.2 SPOLUPRÁCE, NEBO RIVALITA? | 25 |
| 4.3 BUDOUCÍ VÝVOJ: ROZHODUJÍCÍ FAKTORY | 29 |
| ZÁVĚR..... | 31 |
| SUMMARY..... | 33 |
| POUŽITÁ LITERATURA | 34 |
| SEZNAM PŘÍLOH | 41 |
| PŘÍLOHY | 41 |



Úvod

Rok 2010 se významně zapsal do historie Myanmaru, neboť byla po více než půl století nastolena civilní vláda v čele s prezidentem Thein Seinem. Ten zahájil celou řadu politických reforem, které vedly k částečné demokratizaci země a zmírnění její dlouholeté mezinárodní izolace. Tyto reformy měly zásadní dopad na myanmarskou zahraniční politiku a rozložení sil ve strategicky významné oblasti Indického oceánu. V jejich důsledku došlo k obratu v americko-myanmarských vztazích. Reformy měly pozitivní dopad také na vztahy s Indií a Japonskem. Stalo se tak však na úkor úpadku dominantního postavení Číny, pro kterou je Myanmar klíčovou oblastí z bezpečnostního a strategického hlediska.

Na příkladu Myanmaru tak můžeme sledovat potýkání se největších světových velmocí v zemi, která tvoří významnou část pobřeží Bengálského zálivu a disponuje tak strategicky klíčovým přístupem k Indickému oceánu. Zároveň je velmi atraktivní oblastí, protože se na jejím území nachází velké zásoby nerostného bohatství. V neposlední řadě Myanmar disponuje potenciálem k hospodářskému rozvoji celého regionu. Zároveň je to ale také země, která trpí velmi špatnou socio-ekonomickou situací a probíhá v ní nejdéle trvající občanský konflikt na světě. Toto téma zůstává vzhledem k jeho aktuálnosti v českém akademickém prostředí v podstatě nezpracováno.

Tato bakalářská práce poskytuje analýzu zahraniční politiky USA a Číny v Myanmaru od prvního prezidentského období Baracka Obamy až do počátku roku 2015. Hlavním cílem je odpovědět na otázku, zda-li politické reformy vedly ke spolupráci, či mocenské rivalitě. Zároveň je cílem práce identifikovat oblasti, kde existují největší střety zájmu a které by tak mohly nejvíce ovlivnit rozložení sil v jihovýchodní Asii. Toho docílím prostřednictvím analýzy zaměřené na oblast geopolitiky a mezinárodních vztahů, s přesahy do mezinárodní ekonomie a částečně historie.

Po stručném historickém úvodu, který popisuje vnitropolitický vývoj v Myanmaru a nejdůležitější prvky politických reforem, navazuje první kapitola. Ta se věnuje americko-myanmarským vztahům. Hlavní pozornost je zaměřena motivy a důsledky obratu amerického postoje vůči Myanmaru, který vedl k upuštění od

sankčního režimu a představuje nejzásadnější změnu v historii bilaterálních vztahů. Druhá kapitola se zabývá dopadem reform na postavení Číny, neboť ta na nich jako jediná výrazně trčila. Cílem této kapitoly je zjistit, jaká byla reakce Číny a jakým způsobem se vyrovná se ztrátou dominantního postavení v této strategicky klíčové oblasti. Záměrem třetí kapitoly je podrobit analýze vývoj velmocenských vztahů v kontextu reform a zodpovědět na otázku, zda-li vedou k rostoucí spolupráci či rivalitě. Proto jsou v třetí kapitole také stručně analyzováni další klíčoví aktéři Indie a Japonsko. V závěru této kapitoly se také věnují hlavním faktorům, které ovlivní vývoj v nejbližší budoucnosti.

V současné době neexistuje jednotný postoj ohledně používání názvu Myanmar a Barma a tato otázka je velmi silně zpolitizována. Po vojenské převratu v roce 1989 nahradila nová vláda dosavadní název země Barma, názvem Myanmar, jehož se užívá v barmském jazyce. Tuto změnu postupně přijala většina mezinárodních organizací v čele s OSN. S přejmenováním země však razantně nesouhlasily některé opoziční skupiny a organizace menšinových národností, název Barma nadále používají také USA.¹ Pro účely této práce jsem se, vzhledem k postoji mezinárodního společenství, rozhodla používat termín Myanmar. Názvy citované literatury jsou vždy ponechány v originální verzi. Výrazem „Čína“ je v této práci vždy míněna Čínská lidová republika. Práce také obsahuje celou řadu jmen a názvů pocházejících z barmštiny nebo čínštiny. Pokud to bylo možné, používala jsem jejich české transkripce.

Téma práce je velmi aktuální, proto je v české akademické literatuře zpracováno jen velmi omezeně. Zároveň v současné době neexistuje takové množství zdrojů, které by dokázaly nedávný vývoj hodnotit s dostatečným odstupem. Z toho důvodu jsou v práci použity výhradně cizojazyčné zdroje psané anglicky, s výjimkou *Dějiny Barmy* od Jana Bečky. Tato kniha mi poskytla nezbytný historický kontext, a zároveň byla výborným zdrojem pro přepisy do českého jazyka. Bohužel však pokrývá pouze období historického vývoje do roku 2006. Obecně lze říci, že většina použité sekundární literatury nezahrnuje celý časový a tematický rozsah této práce. Velká část zdrojů je tak tvořena odbornými texty, novinovými články, reporty zpravodajských agentur, mezinárodních organizací, výstupy think-tanků, ale také primárními zdroji.

¹ Jan Bečka, *Dějiny Barmy* (Nakladatelství Lidové noviny: Praha, 2007), 5.

² Bečka, „Dějiny Barmy“, 274.

³ Road Map to Democracy byl plán vládních reform, který oznámil v roce 2003 premiér Khin Nyunt a který měl za

V této souvislosti bylo během psaní této bakalářské práce velmi zajímavé sledovat rozdíly mezi novinovými články, které spíše strnily rostoucí rivalitě a oproti nim akademické literatuře, která spíše zdůrazňovala její limity dané dlouhodobým historickým vývojem a charakterem zahraniční politiky Myanmaru.

Ze sekundární literatury byly pro tuto práci klíčové práce dlouholetých expertů na problematiku Myanmaru, konkrétně Thant Myin-U, David I. Steinberga, Bertila Lintera nebo Andrew Seltha. Zásadní přínos pro tuto práci měla také čtyřdílná série reportů autorky Yun Sun, zpracovaná americkým think-tankem *Stimson*. Při analýze americko-myanmarských vztahů byla klíčová práce amerického politologa Roberta Suttera. Největším problémem v otázce zdrojů byla druhá kapitola, která se zabývá čínsko-myanmarskými vztahy. Bylo tomu tak především z toho důvodu, že primární zdroje mapující zahraniční politiku obou zemí jsou obecně velmi špatně dostupné, což je dáno charakterem politických režimů v obou zemích. Pro zpracování této kapitoly sehrály nezastupitelnou roli reporty nevládní organizace International Crisis Group. Pro analýzu investic do těžby nerostného bohatství a výstavby infrastruktury poskytly kvalitní zdroj informací týdeníky *The Economist*, *Foreign Policy* a *Foreign Affairs*, ale také informace International Energy Agency. Pro hodnocení rivality a geopolitické analýze Indického oceánu byla zásadní práce amerického autora Roberta D. Kaplana a také články magazínu *The Diplomat*.

1 Vývoj politických reforem v Myanmaru

V srpnu roku 1988 zasáhla Myanmar vlna protestů proti vládě Strany barmského socialistického programu generála Ne Wina. Tyto protesty byly krvavě potlačeny vojenskou juntou, která v zemi převzala moc a pod názvem Státní rada pro obnovení zákonnosti a pořádku (*State Law and Order Restoration Council*, SLORC) jí od roku 1988 vládla. Navzdory tomu, že byly v roce 1990 v zemi uspořádány volby, ve kterých drtivě zvítězila největší opoziční strana Národní liga pro demokracii (*National League for Democracy*, NLD), vojenská vláda výsledky těchto voleb de facto anulovala.² Změnu režimu nezpůsobilo ani jmenování nové junty, ke kterému vedly rostoucí spory uvnitř armády a která nesla název Státní rada míru a rozvoje (*State Peace and Development Council*, SPDC). Po řadě neúspěšných protestů byl vojenský režim v zemi upevněn.

V roce 2010 však byly v Myanmaru po dvou desetiletích uspořádány všeobecné volby, které představovaly jeden z kroků plánovaných vládních reforem, známých jako „Cestovní mapa k demokracii“.³ Navzdory tomu, že je hlavní opoziční strana NLD v čele s Aun Schan Su Ťij bojkotovala a řada mezinárodních pozorovatelů je zhodnotila velmi kriticky, v jejich důsledku byla uskutečněna řada reformních opatření, která vedla k částečné demokratizaci země a postupnému upuštění od její dlouholeté mezinárodní izolace.⁴

Významnou postavou reformního vývoje a nastolení civilní vlády, se kromě klíčové postavy opozice Aun Schan Su Ťij, stal také bývalý generál Thein Sein. Poté, co byl v březnu 2011 jmenován prezidentem, došlo k řadě kroků, které měly přispět k demokratizaci země. Mezi nejvýznamnější z nich patřilo uspořádání doplňkových voleb v roce 2012, ve kterých opoziční strana NLD drtivě zvítězila. Byla také propuštěna řada politických vězňů, včetně lídrů povstání z roku 1988, částečně

² Bečka, „Dějiny Barmy“, 274.

³ Road Map to Democracy byl plán vládních reforem, který oznámil v roce 2003 premiér Khin Nyunt a který měl za cíl uklidnění veřejného mínění po sérii opozičních protestů proti vojenské vládě. Jeho součástí bylo svolání Národního shromáždění a vyhlášení voleb či příprava nové ústavy. Plán však neobsahoval konkrétní časové podmínky pro jeho naplnění. „Myanmar’s Military: Back to the Barracks?“, International Crisis Group Briefing N°143, <http://bit.ly/1PxwOYb> (staženo 15. 2. 2015).

⁴ Marco Bunte, „Burma’s Transition to ‘Disciplined Democracy’: Abdication or Institutionalization of Military Rule?“, *German Institute of Global and Area Studies Working Paper* 177, (2011): 6-7.

uvolněna cenzura médií a vytvořeny odbory. Dále byla zahájena vyjednávání příměří s etnickými skupinami, či pozastaven čínský investiční projekt na výstavbu hydroelektrárny Myitstone.⁵ Tyto vnitropolitické reformy měly také zásadní dopad na zahraniční politiku Myanmaru, a to především na vztahy s USA, členskými státy EU a Čínou, v menší míře také s Japonskem a Indií.

Navzdory těmto úspěchům je však reformní proces stále velmi křehký a odborníci se v názoru na jeho budoucí vývoj zásadně rozcházejí. Kritici dosavadního vývoje za jeho největší nedostatky pokládají především dva problémy. Prvním je míra omezení role vojenských složek v politickém a ekonomickém systému Myanmaru. Podle ústavy z roku 2008 je pro její příslušníky rezervovaná čtvrtina křesel v parlamentu, což jim umožňuje vetovat dodatky k ústavě. Část poslanců mohou tvořit také bývalí členi armády, kteří formálně přešli do civilu. Příslušníci ozbrojených složek tak nadále zůstávají v čele klíčových ministerstev, jako například ministerstva obrany. Vzhledem k tomu, že Myanmar má pouze krátkou historickou zkušenost s demokracií a armáda vytvořila během několika desetiletí své vlády systém, který pevně zakotvil její roli ve společnosti, její účast na udržitelném procesu demokratizace země je zřejmě nevyhnutelná. Nejvíce sledovanou událostí budou proto všeobecné volby, které by se měly uskutečnit na konci roku 2015. Dalším zásadním problémem zůstává otázka vyřešení politického uspořádání země a vztahů s etnickými menšinami.⁶ To je významné nejen z hlediska dodržování lidských práv, zachování integrity Myanmaru a ukončení de facto nejdéle trvající občanské války v historii, ale také z toho důvodu, že tyto skupiny usilují o převzetí kontroly v hraničních oblastech, které jsou klíčové z ekonomického a strategického hlediska, neboť se v mnoha z nich soustředí velké množství zahraničních investic.

Zásadní otázkou zůstává, z jakých důvodů došlo k předání moci do rukou civilní vlády a k rozsáhlým politickým reformám. Vzhledem ke krátkému časovému odstupu a obtížně čitelnému chování vojenské junty se názory odborníků výrazně liší. Přesto je lze

⁵ Prem Mahadevan, „The Changing Politics and Geopolitics of Burma”, *Strategic Analysis* 37, č. 5 (2013): 604.

⁶ Podle oficiálních statistik, většinová populace Barmánců tvoří pouze 69% obyvatel Myanmaru. Mezi další největší skupiny patří Šanové (9%) a Karenové (7%). Konflikt mezi centrální vládou a povstaleckými skupinami má kořeny v nedodržení dohody Panglong z roku 1947, která byla iniciována Velkou Británií a zaručovala jejím signatářům vysokou míru autonomie a podílu na bohatství země. Doposud však nedošlo k jejímu naplnění. „A Tentative Peace in Myanmar's Kachin Conflict”, *International Crisis Group Asia Briefing* 140, 2013, <http://bit.ly/1GVvQQQ> (staženo 20. dubna 2015).

rozdělit na hlavní vnitřní a vnější faktory. Mezi nejčastěji zmiňované vnitřní faktory patří dobrovolné předání moci, které umožnilo vládnoucí vojenské juntě se na něj připravit, uchránit vlastní mocenské politicko-ekonomické zájmy v rámci systému a de facto „institucionalizovat“ dominantní pozici armády.⁷ Mezi další důvody je často řazena tristní ekonomická situace země, která ohrožovala její samotnou existenci. Navzdory tomu, že Myanmar byl po konci druhé světové války nejbohatší zemí v regionu jihovýchodní Asie, podle Mezinárodního měnového fondu (IMF) v roce 2010 HDP na obyvatele v Myanmaru dosahovalo nejnižší hodnoty ze všech členských zemí ASEAN.⁸

Mezi hlavními vnějšími faktory je poté uváděna snaha o uchování suverenity země a ochrany geopolitických zájmů, které souvisely s obavou vládnoucího režimu z rostoucí politické a ekonomické závislosti na Číně. Od roku 2001 se Čína stala nejvýznamnějším dovozcem do Myanmaru a byla také největším dovozcem zbraní a vojenského materiálu.⁹ Dále poskytovala zahraniční investice a v neposlední řadě byla významným diplomatickým spojencem režimu v mezinárodních vztazích, konkrétně na půdě OSN.

⁷ Lee Jones, „Explaining Myanmar’s Regime Transition: the Periphery is Central“, *Democratization* 21, č. 5 (2014): 784; Susanne Praeger-Nyein, „Expanding Military, Shrinking Citizenry and the New Constitution in Burma“, *Journal of Contemporary Asia* 39, č. 4 (2009): 638–648; Marco Bunte, „Burma’s Transition to ‘Disciplined Democracy’: Abdication or Institutionalization of Military Rule?“, *German Institute of Global and Area Studies Working Paper* 177, (2011); Huang, Roger Lee, „Re-Thinking Myanmar’s Political Regime: Military Rule in Myanmar and Implications for Current Reforms“, *Contemporary Politics* 19, č. 3 (2013): 247–261.

⁸ „Myanmar’s Military: Back to the Barracks?“, International Crisis Group Briefing N°143, <http://bit.ly/1PwOYb> (staženo 15. 2. 2015).

⁹ Jalal Alamgir, „Myanmar’s Foreign Trade and its Political Consequences“, *Asian Survey* 48, č. 6 (listopad/prosinec 2008): 989.

2 Proměna vztahů mezi USA a Myanmarem v kontextu politických reforem

Nástup Baracka Obamy do prezidentského úřadu představuje zásadní obrat v postoji USA vůči Myanmaru a to navzdory tomu, že v době, kdy k němu došlo, nebyl zaznamenán žádný významný pokrok v naplnění původních cílů sankční politiky.¹⁰ V této kapitole se proto budu věnovat hlavním příčinám změny americké politiky a důsledkům zlepšení vzájemných vztahů. Mezi hlavní příčiny patřilo nenaplnění původních cílů sankční politiky, rostoucí význam Myanmaru v kontextu regionu jihovýchodní Asie, a zároveň jeho role v kontextu americko-čínských vztahů.

2.1 Selhání sankční politiky vůči Myanmaru

Vztahy mezi USA a Myanmarem se od konce druhé světové války postupně zhoršovaly. Potlačení povstání v roce 1988 a převzetí moci vojenskou juntou SLORC mělo za důsledek uvalení přísných sankcí ze strany USA celkem ve čtyřech vlnách. Tyto sankce obsahovaly mimo jiné omezení amerických investic a finanční pomoci Myanmaru, dovozu veškerého zboží a řadu dalších opatření.¹¹ V roce 2005 byl Myanmar zařazen americkou ministryní zahraničních věcí Condoleezou Rice spolu s Kubou a Severní Koreou mezi „výspy tyranie v současném světě“ a v prezidentském období G. W. Bushe došlo k dalšímu vyostření vzájemných vztahů a rostoucí míře kritiky ze strany amerických politických představitelů.¹² Ačkoliv nikdy nedošlo k úplnému přerušení diplomatických vztahů, byly sníženy na úroveň *chargé d'affaires*.

Klíčovou roli ve formulaci americké politiky sehrálo samotné opoziční hnutí NLD v čele s Aun Schan Su Ťij.¹³ Mezi hlavní cíle uvalení sankcí patřila demokratizace země, zlepšení situace v oblasti lidských práv, občanských svobod, svobody projevu a uvolnění cenzury médií, a především uznání výsledků květnových voleb z roku 1990,

¹⁰ Myanmar byl podle průzkumu *World Policy Journal* označen v roce 2012 za sedmou nejvíce cenzurovanou zemi na světě. „10 Most Censored Countries“, *World Policy Journal*, <http://bit.ly/1zNWca7> (staženo 10. 3. 2015).

¹¹ „U.S. Sanctions on Burma“, CRS Report for Congress, <http://bit.ly/1H980GI> (staženo 17.3.2015).

¹² „Rice Names ‘Outposts of Tyranny’“, *BBC News*, 19. ledna 2005.

¹³ David I. Steinberg, „Aung San Suu Kyi and US Policy towards Burma/Myanmar“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 29, č. 3 (2010): 36.

kteře by ve svém důsledku vedly ke změně režimu a rezignaci vojenské junty.¹⁴ Žádného z těchto cílů však nebylo touto politikou dosaženo. Naopak, americké sankce měly zásadní dopad na život běžné populace, podle některých studií tak například v roce 2003, tedy v důsledku uvalení třetí vlny sankcí, připravily o práci až 60 tisíc osob (většinu z nich žen) pracujících v textilním průmyslu.¹⁵ Ztrátu obchodních vztahů s USA byl Myanmar zároveň poměrně rychle schopen nahradit dalšími obchodními partnery. Sankční politika tak v důsledku vedla k posílení vztahů mezi Myanmarem a státy, které buďto nekladly důraz na vnitropolitickou situaci v zemi nebo striktně nerespektovaly sankční režim, jako v případě některých členů EU. Vývozy z Myanmaru tak v roce 2004 vzrostly o 18 %, v roce 2005 potom dokonce o 82 %.¹⁶ Přístup USA navíc vyvolal u vojenské junty silně nacionalistickou reakci a strach z invaze, což se potvrdilo v roce 2008, kdy byl Myanmar zasažen přírodní katastrofou. Vojenská junta vzdorovala doručení americké humanitární pomoci, a to sice kvůli obavám z možné vojenské intervence.¹⁷

Ačkoliv ekonomické zájmy USA byly a jsou v porovnání s ostatními zeměmi v regionu poměrně marginální, jeho rostoucí význam je spojován především s bezpečnostními a politickými důvody. Jednalo se především o možnost spolupráce mezi Myanmarem a severokorejským režimem, která vyvolala v USA řadu obav z šíření jaderných zbraní a tak ohrožení bezpečnosti celého regionu. Dále potom o problémy, které způsoboval v jednání mezi USA a nejvýznamnějším regionálním integračním uskupením ASEAN.¹⁸

2.2 Obrat americké zahraniční politiky v roce 2009

Nástup prezidenta Obamy do úřadu s sebou přinesl zásadní obrat v dosavadní politice vůči Myanmaru. Jeho první náznaky byly patrné již v květnu 2009, kdy americký ministr obrany Robert Gates v oficiálním prohlášení uvedl, že USA usilují o reálnou

¹⁴ David I. Steinberg, „The United States and Myanmar: a ‘Boutique Issue’?”, *International Affairs* 86, č. 1 (2010).

¹⁵ Toshihiro Kudo, „The Impact of US Sanctions on the Myanmar Garment Industry”, *Asian Survey* 48, č. 6 (listopad/prosinec 2008): 998.

¹⁶ Jalal Alamgir, „Myanmar’s Foreign Trade and its Political Consequences“, *Asian Survey* 48, č. 6 (listopad/prosinec 2008): 987.

¹⁷ „Special Report – How the U.S. Coaxed Myanmar in from the Cold“, Reuters, 22. prosince 2011, <http://reut.rs/1PGtytB> (staženo 20. 4. 2015); David I. Steinberg, „The United States and Myanmar: a ‘Boutique Issue’?”, *International Affairs* 86, č. 1 (2010): 185.

¹⁸ Andrew Selth, *Burma’s North Korean Gambit: A Challenge to Regional Security?* (Canberra: Strategic and Defence Studies Centre, Australian National University, 2004).

změnu situace v zemi, jejíž nezbytnou podmínkou je zahájení dialogu mezi opozicí a vojenskou juntou.¹⁹ V září 2009 prezident Obama oznámil, že politika sankcí nevedla k naplnění žádného z vytyčených cílů, a proto bude nově kromě zachování sankcí nastolen dialog s vládou vojenskou složkou. V důsledku změny amerického přístupu tak v srpnu 2009 odjel senátor James Webb do Myanmaru, kde lobbboval za propuštění Aun Schan Su Ťij z domácího vězení a během kterého se setkal s tehdejšími lídrem vojenské junty, Than Shwe.²⁰ Tento krok byl v září 2009 následován cestou tajemníka amerického ministerstva zahraničí pro záležitosti východní Asie a Tichomoří Kurta Campbella a jeho zástupce, velvyslance USA pro ASEAN Scota Marciela, během které došlo k setkání s premiérem Thein Seinem a Aun Schan Su Ťij.²¹ Poté, co v březnu 2011 nastoupil do úřadu prezidenta Thein Sein, který zahájil řadu politických reforem, došlo k dalším krokům ze strany USA. Na konci roku 2011 vykonala Hillary Clintonová historickou návštěvu Myanmaru a stala se tak první ministryní zahraničních věcí, která zemi navštívila od poslední cesty Johna Fostera Dullesse v roce 1955. V roce 2012 došlo k první vlně uvolnění sankcí ze strany USA a EU a k cestě prezidenta Thein Seina do USA, která byla následována návštěvou Aun Schan Su Ťij. V listopadu roku 2012 potom Myanmar navštívil Barack Obama.²² V důsledku bojů mezi centrální vládou a povstaleckou skupinou ve státě Kachin navštívil v prosinci 2012 a říjnu 2013 tuto oblast také americký velvyslanec Dereck Mitchell, což mohlo potvrdit čínské obavy z potenciální možnosti zásahu USA v oblasti čínských hranic.²³

Navzdory velmi rychlé reakci na reformní proces USA prodloužily v květnu roku 2014 některá sankční opatření a Aun Schan Su Ťij ke konci roku 2014 uvedla, že vláda USA byla místy příliš optimistická v pohledu na reformní proces, který v současné době slábne.²⁴ Přesto však kroky prezidenta Obamy vedly díky odklonu od jednostranné sankční politiky k poměrně výraznému zlepšení bilaterálních vztahů, což

¹⁹ „Secretary of Defense Gates in Singapore, 30 May 2009”, U.S. Department of Defense, <http://1.usa.gov/1H984Gq> (staženo 15. 1. 2015).

²⁰ James Webb byl předsedou senátního zahraničního výboru pro Asii a měl dobré vztahy s prezidentem Obamou. Justin McCurry, „Senator Jim Webb’s Burma Visit Raises Speculation of New US Policy“, *The Guardian*, 14. srpna 2009, <http://bit.ly/1H8L8ai> (staženo 20. dubna 2015); „Special Report – How the U.S. Coaxed Myanmar in from the Cold“, *Reuters*, 22. prosince 2011, <http://reut.rs/1PGtytB> (staženo 20. 4. 2015).

²¹ „Su Ťij se setkala s americkými diplomaty“, Česká televize, <http://bit.ly/1GVISHj> (staženo 10. 1. 2015).

²² „US to Ease Sanctions against Burma“, *BBC*, 5. dubna 2012; „Burma’s Thein Sein Embarks on Historic US Visit“, *BBC*, 24. září 2012; „US President Barack Obama to Visit Burma“, *BBC*, 9. listopadu 2012.

²³ Yun Sun, „China, the United States and the Kachin Conflict“, *Stimson*, Issue Brief No. 2, leden 2014, <http://bit.ly/1QJchmH>, staženo 20. dubna 2015.

²⁴ Paul Mooney, „Myanmar’s Suu Kyi says Reforms Stalled, West too Optimistic“, *Reuters*, 5. listopadu 2014, <http://reut.rs/1HdzvMk> (staženo 20. 4. 2015); „Obama Extends Some Sanctions against Myanmar Despite Reforms“, *Reuters*, 15. května 2014, <http://reut.rs/1qIlyBb> (staženo 20. dubna 2015).

je také důvodem, proč Myanmar byl mnohdy v médiích označován jako jeden z největších úspěchů jeho zahraniční politiky.²⁵

2.3 Role Myanmaru v kontextu politiky *Pivot to Asia*

V roce 2011 představila Hillary Clinton koncept *Pivot to Asia*, jehož hlavním cílem bylo udržet vedoucí pozici USA v oblasti Asie a Pacifiku v kontextu rostoucí mocenské síly Číny.²⁶ Časté interpretace tohoto konceptu jako zásadního obratu v americké zahraniční politice byly, vzhledem k dlouhodobě pevně ukotvené pozici USA v regionu, přehnané. Přesto prezident Barack Obama nastoupil do úřadu v době, kdy byla zásadní pozornost upřena především na téma dopadů finanční krize, amerického angažmá v Afghánistánu a Iráku. Oblast Asie a Pacifiku tím pádem měla s výjimkou situace v Severní Koreji až druhořadý význam. Postavení USA v této oblasti proto poskytovalo prostor nejen pro zlepšení vztahů se zeměmi jihovýchodní Asie, ale zejména potom s regionálními multilaterálními organizacemi.²⁷

ASEAN patří jednoznačně mezi nejvýznamnější z nich, a to především z geopolitických a ekonomických důvodů. Jeho členské země mají klíčový vliv na hlavní námořní trasy, které spojují oblast Perského zálivu s rostoucími ekonomikami ve východní Asii a zajišťují volnou průchodnost zejména v oblasti Malacké úžiny. Disponují také velkými zásobami nerostných surovin, a to především v oblasti Jihočínského moře, Indonésie a Myanmaru. V roce 2004 byly dle odhadů v oblasti členských států ASEAN zásoby o velikosti 22 miliard barelů ropy, 227 bilionů kubických metrů zemního plynu a 46 miliard tun uhlí.²⁸ Během prezidentského období George H. W. Bushe probíhala hlavní spolupráce především na úrovni bilaterálních vztahů a v oblasti boje proti terorismu. Role ASEAN tak byla upozaděna, za což byly USA kritizovány řadou jeho členských zemí. Zlepšení pozice na úrovni multilaterální spolupráce se tak stalo jedním z hlavních bodů zahraniční politiky Baracka Obamy regionu Asie a Pacifiku.²⁹ Mezi hlavní překážky vzájemné spolupráce však dlouhodobě patřil odlišný postoj k jednomu z členských států, Myanmaru, neboť sankční politika

²⁵ Nicolas Kristof, „Obama Success, or Global Shame?“, *The New York Times*, 31. května 2014.

²⁶ Hillary Clinton, „America’s Pacific Century“, *Foreign Policy*, 11. října 2011.

²⁷ Robert Sutter, „The Obama Administration and US Policy in Asia“, *Contemporary Southeast Asia* 31, č. 2 (2009): 189-92; Kurt Campbell and Brian Andrews, „Explaining the US ‘Pivot’ to Asia“, Chatham House, <http://bit.ly/1BoPzqB> (staženo 10. 1. 2015).

²⁸ „ASEAN Plan of Action for Energy Cooperation 2004-2009“, ASEAN Energy Ministers Meeting, June 9, 2004, Manila, <http://bit.ly/1H98axP> (staženo 20. 2. 2015).

USA se diametrálně lišila od politiky nezasahování do vnitřních záležitostí členských států. Když se Myanmar měl v roce 2006 stát předsednickým státem ASEAN, byly to právě USA a EU, které tomu výrazně oponovaly, v tomto důsledku se pak vojenská vláda předsednictví vzdala. Zároveň se však USA nepodařilo navzdory tlaku na představitele ASEAN donutit organizaci ke změně jejího postoje, který byl dále potvrzen na summitu ASEAN v prosinci roku 2005.³⁰ Díky obratu amerického postoje vůči Myanmaru tak od roku 2009 mohly USA učinit řadu kroků, které poukázaly na rostoucí míru amerického zájmu o ASEAN. Byla podepsána Smlouva o přátelství a spolupráci (TAC) v roce 2009, kterou administrativa G. W. Bushe odmítala uzavřít především z důvodu členství Myanmaru v této organizaci.³¹

2.4 Obrat zahraniční politiky v kontextu americko-čínských vztahů

Součástí konceptu *Pivot to Asia* byl oficiálně důraz na zlepšení vztahů s Čínou jako klíčovým partnerem v regionu, podle odborníků však hlavním důvodem byla reakce na její rostoucí mocenskou pozici, která se výrazně projevila také v oblasti jihovýchodní Asie.³² Čína na rozdíl od USA dlouhodobě věnovala vysokou pozornost vztahům s ASEAN. V roce 2002 se Čína zavázala k podepsání dohody o volném obchodu s touto organizací. O rok později se stala první zemí, která podepsala Dohodu o přátelství a spolupráci, v roce 2009 byla také podepsána nová investiční dohoda. Zároveň se Čína stala významným poskytovatelem rozvojové pomoci a hospodářské asistence, především ve vztazích s Laosem, Kambodžou a Myanmarem.³³

Podle řady zdrojů Čína zpočátku usilovala o zlepšení vztahů mezi USA a Myanmarem, které by v důsledku vedly ke stabilizaci ekonomické situace v zemi.³⁴ To

²⁹ Congressional Research Service, „United States Relations with the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)“, Congressional Research Service, <http://1.usa.gov/1Fc3hUg> (staženo 30. 1. 2015).

³⁰ Bečka, „Dějiny Barmy“, 292.

³¹ Mark E. Manvin, „U.S. Accession to ASEAN’s Treaty of Amity and Cooperation (TAC)“, Congressional Research Service, 5. května 2009, <http://1.usa.gov/1Ro9AaH> (staženo 20. dubna 2015); „United States Accedes to the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia“, U.S. Department of State, <http://1.usa.gov/1eJcYmP> (staženo 20. 1. 2015); Andrew Selth, „United States Relations with Burma: From Hostility to Hope“, *Griffith Asia Institute Regional Outlook* 36 (2012): 7; „Special Report – How the U.S. Coaxed Myanmar in from the Cold“, Reuters, 22. prosince 2011, <http://reut.rs/1PGtytB> (staženo 20. 4. 2015).

³² Robert Sutter, „The Obama Administration and US Policy in Asia“, *Contemporary Southeast Asia* 31, č. 2 (2009): 193; David Shambaugh, „China Engages Asia: Reshaping the Regional Order“, *International Security* 29, č. 3 (zima 2004/05): 64-99.

³³ Congressional Research Service, „United States Relations with the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)“, Congressional Research Service, <http://1.usa.gov/1Fc3hUg> (staženo 30. 1. 2015).

³⁴ „Special Report – How the U.S. Coaxed Myanmar in from the Cold“, Reuters, 22. prosince 2011, <http://reut.rs/1PGtytB> (staženo 20. 4. 2015).

byl také hlavní důvod, proč již v roce 2007 pomohla vyjednat setkání v Pekingu mezi představiteli USA a třemi myanmarskými ministry.³⁵ Podle slov Hillary Clinton změna americké zahraniční politiky vůči Myanmaru nebyla vedena s cílem soupeřit s Čínou či omezit její vliv v zemi, jak uvedla během tohoto projevu:

„And we welcome – as I specifically told the president and the two speakers, we welcome positive, constructive relations between China and her neighbors. We think that’s in China’s interest as well as the neighborhood’s interest. We think that being friends with one doesn’t mean not being friends with others. So from our perspective, we are not viewing this in light of any competition with China. We’re viewing this on its merits as an opportunity for us to reengage here. And we think that that is a very open possibility. And that’s why I’m here to assess it for myself.”³⁶

Navzdory tomu však podle řady analytiků míra politických změn v Myanmaru Čínu zaskočila. Reformní vývoj a obrat americké politiky, který vedl k posílení jejich pozice v zemi, měly zásadní dopad na čínské zájmy ve strategicky velmi významné oblasti. V důsledku politických reforem tak došlo k omezení jejího výsadního ekonomického a politického postavení, která Čína v Myanmaru udržovala od 90. let 20. století.³⁷ Výborným příkladem je pozastavení investičního projektu hydroelektrárny Myitsone v roce 2011, který se podílel na výrazném propadu čínských zahraničních investic v Myanmaru.³⁸ Zlepšení vztahů mezi USA a ASEAN, které bude mít za důsledek posílení tohoto regionálního uskupení a tím pádem lepší vyjednávací pozici USA, může být Čínou také vnímáno jako omezení jejich zájmů v regionu jihovýchodní Asie.

³⁵ David I. Steinberg, „The United States and Myanmar: a ‘Boutique Issue’?“, *International Affairs* 86, č. 1 (2010): 185.

³⁶ Hillary Clinton, „Press Availability in Nay Pyi Taw, Burma“, U.S. Department of State (staženo 23. 1. 2015).

³⁷ Kurt Campbell and Brian Andrews, „Explaining the US ‘Pivot’ to Asia“, Chatham House, <http://bit.ly/1BoPzqB> (staženo 10. 1. 2015).

³⁸ Projekt hydroelektrárny Myitsone vyvolal u místního obyvatelstva kvůli dopadům na životní prostředí a kvalitu života celou řadu protestů. Thomas Fuller, „Myanmar Backs Down, Suspending Dam Project“, *New York Times*, 11. září 2011.

3 Dopad politických reforem na vztahy mezi Myanmarem a Čínou

Čína byla klíčový spojenec vojenského režimu a posun v zahraniční politice Myanmaru negativně ovlivnil čínské zájmy v zemi, což ji z dlouhodobého hlediska připravilo o její dominantní pozici. V reakci na to však Čína přehodnotila problematické aspekty své zahraniční politiky, aby tak uchránila své strategické zájmy a stabilizovala své postavení zejména před konáním všeobecných voleb v roce 2015. Ty mají potenciál zásadním způsobem ovlivnit zájmy všech zainteresovaných velmocí.

V této kapitole se nejprve zaměřím na vysvětlení politického, ekonomického a strategického významu Myanmaru pro Čínu. Další část poskytne analýzu vzájemných vztahů a vysvětlí, jakým způsobem Čína vybuodovala svou dominantní pozici. Poslední část bude věnována dopadům politických reforem a reakci Číny.

3.1 Politické, ekonomické a strategické zájmy Číny v Myanmaru

Čína sousedí celkem se čtrnácti zeměmi, přičemž s mnoha z nich má nebo v minulosti měla konflikty v oblasti společných hranic. Myanmar patří mezi jednu z těchto zemí. Klíčovým zájmem Číny je proto udržení stability v oblasti 2, 192 km dlouhé společné hranice. Ta je ohrožována především bojem mezi centrální vládou Myanmaru a povstaleckými etnickými skupinami. K největším problémům dlouhodobě dochází v oblasti Kačinského a Šanského státu, která sdílí hranice s Čínou, dále také v pobřežním státě Rakhine.³⁹ Dalším destabilizačním faktorem je také špatná socio-ekonomická situace v zemi. Myanmar je navíc součástí tzv. Zlatého trojúhelníku a jedním z největších světových producentů heroinu, opia a amfetaminu.⁴⁰ Sousední provincie Jün-nan je jednou z hlavních pašeráckých cest, v důsledku čehož trpí vyšším výskytem organizovaného zločinu, růstem drogové závislosti a ohrožením zdravotní

³⁹ V březnu 2015 v důsledku bojů mezi vládními jednotkami a povstaleckou skupinou Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDAA) došlo k bombardování čínské provincie Yunnan, při kterém zemřelo pět osob. MNDAA vznikla po rozpadu Komunistické strany Barmy jako jedna z frakčních skupin. Od roku 1989 bojuje s centrální vládou. V roce 2009 v důsledku tohoto konfliktu vznikla také největší čínská uprchlická krize od čínsko-vietnamské války v roce 1979. „China Says Myanmar Apologizes for Bombing, Admits Responsibility“, *Reuters*, 2. dubna 2015, <http://reut.rs/1I8g7Df> (staženo 20. dubna 2015); Tom Kramer, „Burma’s Cease-fires at Risk“, Transnational Institute, <http://bit.ly/1dsaJhU> (staženo 20. dubna 2015).

situace v souvislosti se šířením HIV/AIDS.⁴¹ Pro čínskou vládu je kvůli rozsáhlé korupci poměrně obtížné proti destabilizujícím faktorům efektivně zasáhnout.⁴² Vnitropolitická nestabilita v Myanmaru má potenciál ohrozit čínské investice. Přelítí konfliktu přes hranice, které by zasáhlo sousední provincii Jün-nan, by potom bylo pro Čínu nejhrošším možným scénářem.

Zájem Číny na udržení politicky stabilní situace v Myanmaru je úzce navázán na strategii ekonomického rozvoje provincie Jün-nan, která patří mezi jednu z nejvíce ekonomicky zaostalých oblastí Číny.⁴³ Odstranění nerovnosti mezi jednotlivými provinciemi prostřednictvím regionální integrace je součástí tzv. Go West strategie.⁴⁴ Provincie Jün-nan měla historicky také vysoký podíl etnicky nečínského obyvatelstva. Její ekonomický rozvoj je doprovázen masovým přílivem čínského obyvatelstva, protože se Čína obává separatistických hnutí, která by mohla ohrozit integritu země. Myanmar je pro tuto strategii klíčový, protože v roce 2008 byl nejvýznamnějším obchodním partnerem této provincie v rámci členských států ASEAN.⁴⁵

Dalším ekonomickým motivem je velké přírodní bohatství, kterým Myanmar disponuje. Jedná se o naleziště ropy, minerálů a vzácného dřeva. Myanmar je také významným producentem zemního plynu v oblasti jihovýchodní Asie. Podle údajů U.S. Energy Information Administration disponuje Myanmar 38. největšími zásobami zemního plynu na světě.⁴⁶ Rostoucí čínská poptávka po surovinách a dodávkách elektřiny je významným motivem investic jejích státních korporací do těžební

⁴⁰ Právě z této oblasti pochází více než 95 % heroínu prodaného v Číně. Tom Kramer, Martin Jelsma and Tom Blickman, „Withdrawal Symptoms in the Golden Triangle: A Drugs Market in Disarray”, Transnational Institute, 9. ledna 2009, <http://bit.ly/1be3wAa>, (staženo 20. dubna 2015).

⁴¹ „HIV & AIDS in China 2012 Statistics“, Avert, <http://bit.ly/1C8ssDt> (staženo 20. dubna 2015); Tom Kramer, Martin Jelsma and Tom Blickman, „Withdrawal Symptoms in the Golden Triangle: A Drugs Market in Disarray”.

⁴² To bylo velmi dobře patrné během neúspěšných pokusů o omezení hazardu a uzavření kasin v Myanmaru. Andrew Jacobs, „A Border City on the Edge of the Law“, *New York Times*, 24. února 2014.

⁴³ „Research and Analysis China: Yunnan Province Backwater and Frontier“, Foreign and Commonwealth Office, UK Trade and Investment, 21. listopadu 2014, <http://bit.ly/1dsb8Re> (staženo 20. dubna 2015).

⁴⁴ Zároveň v roce 2013 představil čínský prezident Xi Jinping plán na obnovu hedvábné stezky, jehož součástí byly investice do infrastruktury, které by byly financované prostřednictvím nově vzniklé Asijské banky pro investice do infrastruktury (Asian Infrastructure Investment Bank). Nick Edwards, „Analysis: Geography, not Economy, Counts in China's Rebalancing“, *Reuters*, 28. května 2012, <http://reut.rs/1K6bOcw> (staženo 20. dubna 2015); „Stretching the Threads“, *The Economist*, 29. listopadu 2014.

⁴⁵ „China's Myanmar Strategy, Asia Briefing No. 112“, International Crisis Group, 21. září 2010, <http://bit.ly/1zd0NIQ> (staženo 20. dubna 2015).

⁴⁶ Jedná se o prokázané zásoby, u kterých je 90% pravděpodobnost těžitelnosti při aktuálních technologických podmínkách. Vzhledem k zaostalosti myanmarského těžebního sektoru lze tedy očekávat, že toto číslo v budoucnosti poroste. „Overview/Data – Myanmar“, U.S. Energy Information Administration, <http://1.usa.gov/1EQyuvZ> (staženo 20. dubna 2015); „China's Myanmar Dilemma“, International Crisis Group Asia Report N °177, <http://bit.ly/1ECDBY6> (staženo 20. dubna 2015).

infrastruktury Myanmaru. Ty mají sloužit především k zásobování největších měst provincie, Kchun-mingu a Čchung-čchingu, a průmyslové oblasti podél delty řeky Jang-c'-ťiang. Rozvoj infrastruktury je zásadní pro čínskou strategii ekonomického rozvoje oblasti jihovýchodní Asie.⁴⁷

Nerostné bohatství Myanmaru je ale pouze dílčím motivem pro čínské investice. Zásadní zájem tkví především v možnosti diverzifikace dopravních cest a přístup k obchodním přístavům. To Číně umožňuje získat strategický přístup k Indickému oceánu, a díky tomu zmírnit závislosti na Malacké úžině, která tradičně představovala nejkratší dopravní cestu mezi Indií a Čínou.⁴⁸ Čína touto trasou v roce 2010 přepravila přibližně 80 % veškeré importované ropy a případné ohrožení stability v této oblasti tak Čínu činí velmi zranitelnou.⁴⁹ Myanmar poskytuje díky plynovodu a ropovodu vedoucímu z pobřeží státu Rakhine do hlavního města provincie Jün-nan lákavou alternativu. Díky diverzifikaci infrastruktury by se měl v budoucnu snížit poměr dovozu přes Malackou úžinu až o třetinu.⁵⁰ Provoz plynovodu byl zahájen již v roce 2013 a v lednu roku 2015 potom také limitovaný provoz ropovodu.⁵¹

Podle předního znalce Myanmaru Thant Myin-U je hlavním motivem pro udržení stabilních bilaterálních vztahů mezi Čínou a Myanmarem právě přístup k Indickému oceánu.⁵² Také podle Roberta Kaplana bude schopnost Číny ukotvit svou přítomnost v oblasti Indického oceánu rozhodující pro to, aby se stala světovou vojenskou mocností.⁵³

Z hlediska diplomatických vztahů jsou dobré vztahy s Myanmarem pro Čínu významné zejména v souvislosti s regionálním uskupením ASEAN, neboť Myanmar byl spolu s Laosem a Kambodžou tradičně jedním ze tří členských států, které jednaly spíše

⁴⁷ V roce 2014 vzrostl objem dovozů ropy do Číny o 10 % a vyšplhal se tak na historické maximum. „CNPC Starts Myanmar-China Oil Pipe Trials to Cut Shipping Time“, *Bloomberg*, 30. ledna 2015, <http://bloom.bg/1JAmO1C> (staženo 20. dubna 2015).

⁴⁸ „Myanmar Opens Deep Sea Port for Chinese Oil Pipeline“, *Downstream Today*, 30. ledna 2015, <http://bit.ly/1ECDMcG> (staženo 20. dubna 2015).

⁴⁹ „Factbox – Malacca Strait is a Strategic Chokepoint“, *Reuters*, 4. března 2010, <http://reut.rs/1bPdecs> (staženo 20. 4. 2015).

⁵⁰ „Overview/Data – Myanmar“, U.S. Energy Information Administration; „China's Myanmar Strategy, Asia Briefing No. 112“.

⁵¹ Yun Sun, „Gas Pains for China and Myanmar“, *Asia Times Online*, 14. října 2014, <http://bit.ly/1nkHwce> (staženo 20. dubna 2015); „New China-Myanmar Oil Pipeline Bypasses Malacca Trap“, *The Hindu*, 30. ledna 2015.

⁵² David Pilling, „Pipeline Marks Scramble for Myanmar“, *Financial Times*, 20. ledna 2013.

⁵³ Robert D. Kaplan, „Center Stage for the 21st Century“, *Foreign Affairs*, březen/duben 2009.

ve prospěch čínských zájmů, což se projevilo například v průběhu vyjednávání o konfliktu v Jihočínském moři.⁵⁴

3.2 Vývoj bilaterálních vztahů do roku 2010 – Čína jako dominantní spojenec vojenského režimu v Myanmaru

Čína byla od 90. let klíčovým spojencem Myanmaru. Toto spojenectví s sebou však přineslo také řadu problémů, které se v plné míře projevíly spolu s nástupem pro-reformního prezidenta Thein Seina.

Vývoj vzájemných vztahů mezi Čínou a Myanmarem byl vždy velmi nestabilní. Myanmar se v roce 1949 stal první nekomunistickou zemí, která uznala existenci Čínské lidové republiky. Od 60. let však Čína stupňovala podporu Barmské komunistické strany (BCP), což spolu s čínskou kulturní revolucí a šířením maoistické propagandy komplikovalo vzájemné vztahy. V polovině 70. let se však situace začala zlepšovat. Čína využila Myanmaru k zadržení sovětského vlivu výměnou za omezení vztahů s BCP. Ta se v 80. letech rozdělila do několika frakcí a spolu s tím se tak oslabil čínský vliv.⁵⁵ V roce 1985 byl spolu s celkovým přehodnocením čínských priorit a zahraniční politiky změněn také přístup k Myanmaru. Namísto podpory komunistické strany a dalších povstaleckých skupin se stalo hlavním cílem pragmatické prosazování obchodních zájmů.⁵⁶

Po roce 1988 se Čína stala klíčovým spojencem vojenského režimu, kterému poskytovala diplomatickou ochranu na mezinárodním poli. V lednu 2007 tak Čína spolu s Ruskem na půdě Rady Bezpečnosti OSN vetovala návrh rezoluce iniciovaný USA a Velkou Británií, který označoval Myanmar za hrozbu regionálnímu míru a stabilitě. Čína v diplomatické podpoře navzdory mezinárodní kritice pokračovala i poté, co vojenský režim v roce 2007 tvrdě zasáhl proti demonstracím budhistických mnichů.⁵⁷

⁵⁴ Maxwell Harrington, „Conference Report: China–Myanmar Relations: The Dilemmas of Mutual Dependence“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 31, č. 1 (2012): 133-139; Robert Sutter, „Myanmar in Contemporary Chinese Foreign Policy - Strengthening Common Ground, Managing Differences“, *Journal Of Current Southeast Asian Affairs* 31, č. 1 (2012): 43.

⁵⁵ Hak Yin Li a Yongnian Zheng, „Re-interpreting China's Non-intervention Policy Towards Myanmar: Leverage, Interest and Intervention“, *Journal Of Contemporary China* 18, č. 61 (2009): 617-637.

⁵⁶ Definována byla v oficiálním zpravodajském časopisu Beijing Review v článku s názvem „Opening to the Southwest. An Expert Opinion“ bývalého ministra pro komunikace Pan Qi. Bertil Lintner, „Realpolitik and the Myanmar Spring“, *Foreign Policy*, 30. listopadu 2011.

⁵⁷ „China and Russia Veto US/UK-backed Security Council Draft Resolution on Myanmar“, UN News Center, 12. ledna 2007, <http://bit.ly/1HQPPxG> (staženo 20. dubna 2015); Seth Mydans, „Nine Deaths Reported in Myanmar Crackdown“, *The New York Times*, 27. září 2007.

Čína byla zároveň významným partnerem v dodávkách vojenského materiálu a zbraní. Podle nejnovější studie Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) se od roku 2010 Myanmar stal dokonce třetím největším odběratelem čínské munice.⁵⁸

Význam Číny jako obchodního partnera postupně rostl. Již v roce 1988 byly uzavřeny první obchodní dohody, od roku 1989 do roku 2005 vzrostly čínské importy do Myanmaru celkem pětkrát. Po roce 2008 se Čína stala největším zahraničním investorem v Myanmaru.⁵⁹ Mezi roky 2008 a 2011 vzrostly čínské investice v Myanmaru z 1 miliardy USD na téměř 13 miliard USD, což jí z velké části umožnily západní sankce.⁶⁰

Podle amerického politologa Roberta Suttera jsou však silné stránky i slabiny vztahů mezi Čínou a Myanmarem paralelní se vztahy s ostatními zeměmi v jihovýchodní Asii, neboť se v nich mísí negativní historická zkušenost s rostoucí vzájemnou závislostí a propojeností.⁶¹ Navzdory tomu, že se Čína stala dominantním externím faktorem pro udržení vojenského režimu, Neipyijto dlouhodobě Číně nedůvěřovalo, neboť v minulosti podporovala skupiny, které bojovaly proti centrální vládě. Čína si zároveň vybuodovala velmi špatnou pověst u místního obyvatelstva, a to především v důsledku dopadů investic do infrastruktury a těžebního průmyslu. Jedná se zejména o to, že tyto projekty nepřispívají k ekonomickému rozvoji země, mají destruktivní vliv na životní prostředí a lokální komunity a jsou spojeny s problematikou nucené práce a neadekvátní kompenzací za výkup půdy.⁶² Velkým problémem je také nerovnoměrné rozdělení zisků, ze kterých v minulosti profitovala zejména vojenská junta a pouze v minimální míře lokální obyvatelstvo.

⁵⁸ „Chinese Arms Sales Surge 143% in 5 Years“, *Financial Times*, 16. března 2015; „The United States Least Upward Trend in Arms Exports, Asian and Gulf States Arms Imports Up“, SIPRI, 16. března 2015, <http://bit.ly/1Dr118X> (staženo 20. dubna 2015).

⁵⁹ Lintner, „Realpolitik and the Myanmar Spring“,

⁶⁰ Především v důsledku investic do ropovodu a plynovodu, projektu hydroelektrárny Myitsone a měděného dolu Letpadaung. Yun Sun, „China and the Changing Myanmar“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 4 (2012): 64.

⁶¹ Robert Sutter, „Myanmar in Contemporary Chinese Foreign Policy - Strengthening Common Ground, Managing Differences“ *Journal Of Current Southeast Asian Affairs* 31, č. 1 (2012): 29.

⁶² „China’s Myanmar Strategy, Asia Briefing No. 112“, International Crisis Group.

3.3 Důsledky politických reforem pro čínskou zahraniční politiku a její reakce

Ačkoliv Čína částečně podporovala reformní kroky, které by vedly ke stabilizaci socio-ekonomické situace v Myanmaru, rozhodně neusilovala o celkovou změnu režimu a takovou míru reforem, která by ohrozila její strategické zájmy.⁶³

3.3.1 Důsledky politických reforem

Za pomyslný zlom ve vzájemných vztazích je odborníky označováno nečekané pozastavení výstavby hydroelektrárny Myitsone v roce 2011. Projekt čelil velkému odporu ze strany místního obyvatelstva, neboť by musela být zaplavena oblast o velikosti Singapuru a přesunuty desetitisíce obyvatel. Dále byl také pozastaven například kontroverzní projekt měděného dolu Letpadaung.⁶⁴ Od roku 2011 nebyly představeny žádné projekty podobného rozsahu.⁶⁵ Došlo zároveň ke zhoršení bilaterálních vztahů, což se projevilo mimo jiné omezením nejvyšších oficiálních návštěv.⁶⁶ Jak ukázaly hlavní závěry první kapitoly, politické reformy měly za důsledek rozmělnění politické moci mezi více domácích i zahraničních aktérů. Tím se zlepšila pozice opozičních stran a občanských iniciativ a spolu se zrušením sankcí nastup vlivu USA, EU a Japonska. V důsledku těchto změn tak došlo k oslabení dominantní pozice Číny, na které musela vzhledem k významným strategickým zájmům v zemi dále reagovat.

3.3.2 Reakce Číny

Snaha o stabilizaci vzájemných vztahů vedla Čínu k přehodnocení její zahraniční politiky. Mezi nejzásadnější změny patřilo navázání užší spolupráce s „novými“ aktéry myanmarské politické scény, tedy s opozičními stranami v čele s NLD a občanskými aktivisty. Čína také zaujala aktivní roli při vyjednávání příměří s povstaleckými

⁶³ Yun Sun, „Myanmar in US-China Relations“, Stimson Issue Brief č.3, červen 2014, <http://bit.ly/1tzLM3V> (staženo 20. dubna 2015).

⁶⁴ Thomas Fuller, „Myanmar Backs Down, Suspending Dam Project“, *New York Times*, 1. října 2011; „Myanmar Opposition Leader Slams Authorities Over Deadly Mine Protest“, Radio Free Asia, 24. prosince 2014, <http://bit.ly/1DB0rRw> (staženo 20. dubna 2015).

⁶⁵ „Myanmar Foreign Investment Reached \$42 Billion From 32 Countries, Production And Hotel Sectors Favored In June“, *International Business Times*, 11. července 2013; Chenyang Li, and James Char, „China-Myanmar Relations Since Naypyidaw’s Political Transition: How Beijing Can Balance Short-Term Interests and Long-Term Values“, RSIS Working Paper, 16. března 2015, <http://bit.ly/1DVTw5F> (staženo 20. dubna 2015).

⁶⁶ Yun Sun, „China and the Changing Myanmar“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 4 (2012): 51-77.

organizacemi a v neposlední řadě prostřednictvím státních korporací zahájila řadu PR kampaní ve snaze zlepšit svou pověst.

Na konci roku 2011 Čína uznala legitimitu NLD, což vedlo k několika setkáním mezi bývalým čínským velvyslancem v Myanmaru Lin Junhua a Aun Schan Su Ťij během první poloviny roku 2012.⁶⁷ V udržování těchto kontaktů pokračoval také stávající velvyslanec Yang Houlan a v roce 2013 dokonce došlo k první návštěvě delegace NLD v Číně.⁶⁸ To je důležité především proto, že opoziční NLD má velmi silné vazby na USA. Ve všeobecných volbách, které by se měly uskutečnit na konci roku 2015, se očekává silná podpora této největší opoziční strany. Čína také navázala kontakty s řadou občanských iniciativ, mezi nimiž jsou například členi skupiny Generace 88, což byli studentští aktivisté protestující během roku 1988.⁶⁹

Čína se dále podílí na mírových jednáních s povstaleckými skupinami. V roce 2013 tak zasáhla do vyjednávání mezi centrální vládou a Kachin Independence Organization (KIO).⁷⁰ To je významné z toho důvodu, že se Čína otevřeně a veřejně postavila do role vyjednávače mezi centrální vládou a povstaleckou skupinou jiného státu, což se výrazně liší od jejího tradičního postoje nezasahování do vnitřních záležitostí jiných států.⁷¹ V době psaní této práce zároveň vrcholí jednání o uzavření mírové dohody mezi zástupci 16 povstaleckých organizací zaštitěných National Ceasefire Coordination Team (NCCT), která by byla jednoznačně jedním z největších úspěchů politických reforem prezidenta Thein Seina.⁷² Jedním z požadavků centrální vlády je sjednocení ozbrojených jednotek do jedné národní armády. Výměnou za to by povstalecké skupiny získaly kontrolu nad využíváním přírodního bohatství na „svém“ území, zisků z jeho prodeje a vyšší míru autonomie. Pro Čínu je proto klíčové se na jednáních podílet a ochránit tak vlastní strategické zájmy v Myanmaru.⁷³

⁶⁷ Yun Sun, China and the Changing Myanmar; Aung Hla Tun a Ben Blanchard, „China Reaches Out to Myanmar’s Suu Syi”, *Reuters*, 15. prosince 2011, <http://reut.rs/1IxGwen> (staženo 20. dubna 2015).

⁶⁸ Tim McLaughlin, „China courts NLD”, *Myanmar Times*, 20. května 2013; Yuanyuan Wang, „Myanmar’s NLD Delegation Leaves for China”, *Xinhuanet*, 8. května 2013.

⁶⁹ Roseanne Gerin, „Myanmar Reform Group Pushes for Transparency of Chinese Projects”, *Radio Free Asia*, 9. září 2009, <http://bit.ly/1bTBxHb> (staženo 20. dubna 2015).

⁷⁰ Yun Sun, „China, the United States and the Kachin Conflict“ Stimson Issue Brief č. 2, leden 2014, <http://bit.ly/1QJchmH> (staženo 20. dubna 2015).

⁷¹ „Who is Fighting in Myanmar, and Why“, *The Economist*, 25. března 2015.

⁷² Shibani Mahtani a Myo Myo, „Myanmar Signs Draft Peace Deal With Armed Ethnic Groups“, *The Wall Street Journal*, 31. března 2015.

⁷³ „Who is Fighting in Myanmar, and Why“, *The Economist*, 25. března 2015.

Poté, co došlo k pozastavení projektu hydroelektrárny Myitsone, vydalo čínské ministerstvo obchodu v roce 2012 směrnice, které měly vést k větší míře zodpovědného podnikání v zahraničí a ochrany životního prostředí a lokálních komunit.⁷⁴ CNPC poskytla 6 milionů amerických dolarů na výstavbu škol a nemocnic v oblasti, kde vede čínský ropovod a plynovod. Zároveň vydala dokument, který se zabývá dopady na lokální komunity, a zavázala se v budoucnosti dále investovat do rozvoje.⁷⁵ Podobné kroky uskutečnila také Wanbao Mining Ltd., která stála za projektem měděného dolu Letpadaung.⁷⁶

Ačkoliv měly politické reformy negativní dopad na ekonomické a politické zájmy Číny v Myanmaru a pravděpodobně na dlouhou dobu oslabily její pozici v zemi, Čína zároveň přehodnotila klíčové kritické aspekty své zahraniční politiky, aby tak stabilizovala situaci a ochránila strategické projekty a investice v zemi.

⁷⁴ Li a Char, „China-Myanmar Relations Since Naypyidaw’s Political Transition: How Beijing Can Balance Short-Term Interests and Long-Term Values“: 14.

⁷⁵ „CNPC Handed over Completed Corporate Social Responsibility Projects to Myanmar“, *Xinhua News Agency*, 15. září 2012, <http://bitly.com/1DVTw5G> (staženo 20. dubna 2015) původně v Yun Sun, „China and the Changing Myanmar“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 4 (2012): 51;

„China Tries to Improve Image in a Changing Myanmar“, *The New York Times*, 18. května 2013.

⁷⁶ Shibani Mahtani, „Chinese Company Launches Charm Offensive in Myanmar“, *The Wall Street Journal*, 9. října 2013.

4 Dopad politických reforem na velmocenské vztahy v oblasti jihovýchodní Asie

Politické reformy v Myanmaru měly nejzásadnější dopad na vztahy se USA a Čínou. Přesto však v analýze vzájemných vztahů nelze úplně opomenout další klíčové hráče, kterými jsou Indie a Japonsko.

4.1 Další významní aktéři: Indie a Japonsko

Indie a Myanmar mají dlouhé historické a kulturní vztahy, Japonsko bylo až do roku 1988 největším dárce rozvojové pomoci, která plynula do země. Oba státy zároveň patří mezi největší světové ekonomiky a regionální velmoci. Rozsah bakalářské práce mi neumožňuje zpracovat přístupy těchto dvou zemí v podobném rozsahu jako v případě USA a Číny, soustředila jsem se proto pouze na informace přímo související s výzkumnou otázkou. V první části kapitoly budou nastíněny základní rysy vztahů mezi Myanmarem, Indií a Japonskem. V další části bude analýze podrobena otázka možné spolupráce a rivality mezi všemi zainteresovanými velmocemi. Na závěr kapitoly představím několik fenoménů, které by v nejbližší budoucnosti mohly zásadním způsobem ovlivnit vývoj Myanmaru.

Indie, jako jediná ze sousedních států Myanmaru, byla až do roku 1993 jedním z hlavních spojenců myanmarského demokratického hnutí v čele s NLD. V tomto roce však došlo k pragmatickému přehodnocení této politiky. Indie se stala kritikem amerických sankcí, začala prosazovat vlastní strategické zájmy a rozvíjet vztahy s vojenskou juntou.⁷⁷ Mezi hlavní motivy patřila snaha zajistit si spolupráci myanmarské vlády při zásahu proti povstaleckým Nagům, kteří operovali po obou stranách indicko-barmské hranice a měli podporu Číny.⁷⁸ Proto Indie usilovala o rozvoj vojenské spolupráce s myanmarskou armádou.⁷⁹ Dalším významným motivem byl objev zásob zemního plynu na počátku 90. let.⁸⁰ Klíčovou roli sehrály také zprávy o tom, že se Čína podílí na budování monitorovacích zařízení na myanmarském Coco Island,

⁷⁷ Maxwell Harrington, „Conference Report: China–Myanmar Relations: The Dilemmas of Mutual Dependence“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 31, č.2 (2012):137.

⁷⁸ Bečka, „Dějiny Barmy“, 291.

⁷⁹ Maxwell Harrington, „Conference Report: China–Myanmar Relations: The Dilemmas of Mutual Dependence“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 31, č.2, (2012): 138-139.

⁸⁰ Gareth Price, „India’s Policy Towards Burma“, Chatham House, červen 2013, <http://bit.ly/1Qu8Teu> (staženo 20. 4. 2015).

který leží v blízkosti indického souostroví Andamany, což vyvolalo u indických politických představitelů značné obavy z postupu Číny.⁸¹

Myanmar je v současnosti také jedinou členskou zemí sdružení ASEAN, se kterou Indie sdílí společnou hranici. Tato oblast je však ekonomicky zaostalá a Indie proto dlouhodobě usiluje o rozvoj dopravní infrastruktury. Ten by měl zlepšit propojenost severovýchodního regionu, zjednodušit dopravní komunikaci se státy v oblasti jihovýchodní Asie a v neposlední řadě vést k rozvoji hydroelektrárenské kapacity a vytvoření infrastruktury na přepravu energetických surovin. Bilaterální obchod mezi oběma zeměmi vzrostl z \$12,4 milionu amerických dolarů v letech 1980-1981 až na \$2,18 miliard v letech 2013-2014.⁸² Většina tohoto obchodu se však uskutečnila skrze námořní cesty a v podstatě z ní tak neprosperovaly problematické regiony na severovýchodě země. Součástí strategie jejich rozvoje je například dohoda o stavbě silniční komunikace, která by měla propojit Indii, Myanmar a Thajsko.⁸³ Indie také dlouhodobě usiluje o vojenskou spolupráci s Myanmarem. V roce 2013 armády obou zemí provedly v Bengálském zálivu společné vojenské cvičení a vůbec nejdůležitější pro Indii zůstává spolupráce v oblasti hranic.⁸⁴

Vnitropolitické reformy vedly k zintenzivnění vztahů mezi oběma zeměmi, a to zejména díky dopadu, který měly na Čínu. Prezident Thein Sein během oficiální návštěvy Indie v roce 2011 uvedl, že obě země rozšíří vzájemnou spolupráci v oblasti těžby ropy, zemního plynu a bilaterálního obchodu.⁸⁵ V roce 2012 navštívil poprvé od roku 1987 Myanmar indický premiér, Manmohan Singh. Na konci roku 2014 zemi navštívil také nový premiér Narendra Modi, který se setkal s jak s prezidentem Thein Seinem, tak s Aun Schan Su Ťij.⁸⁶

Japonsko, druhá největší hospodářská velmoc v Asii a blízký spojenec USA, sehrálo v historii Myanmaru důležitou roli. Od roku 1948 do roku 1988 bylo jedním z jeho největších poskytovatelů rozvojové asistence.⁸⁷ Ta se stala pro Japonsko prostředkem realizace jeho ekonomických a investičních zájmů, a zároveň kompenzací špatné reputace, kterou si vytvořilo

⁸¹ Dinesh Kumar, „Sino-Myanmar Ties Irk Delhi,” *The Times of India*, November 20, 1992, převzato z Renaud Egreteau „India and China Vying for Influence in Burma – A New Assessment” *India Review*, 7, č. 1 (leden-březen 2008): 41.

⁸² „The Strategic Importance of Myanmar for India”, *The Diplomat*, <http://bit.ly/1F4xpz9> (staženo 20. 4. 2015).

⁸³ Muralidhar Reddy, „India, Thailand Hopeful of Trilateral Highway by 2016,” *The Hindu*, 30. května 2013, <http://bit.ly/1QuasJi>, (staženo 20. 4. 2015).

⁸⁴ Vijay Sakhuja, „Myanmar Expanding Naval Ties with India,” *Institute of Peace and Conflict Studies*, <http://bit.ly/1zW1JLR>, (staženo 20. 4. 2015).

⁸⁵ „India and Burma Expand Trade Ties and Sign Gas Deals”, *BBC News*, 14. října 2012, <http://bbc.in/1cwEHkx>, (staženo 20. 4. 2015).

⁸⁶ Prashanth Parameswaran, „Modi Unveils India’s Act East Policy to ASEAN in Myanmar”, *The Diplomat*, 17. listopadu 2014, <http://bit.ly/1BJwDXW> (staženo 20. 4. 2015).

⁸⁷ „What Myanmar Means for the U.S.-Japan Alliance,” *Carnegie Endowment for International Peace*, <http://ceip.org/1KSfjB6>, (staženo 20. 4. 2015); „Japan Chair Platform: Japan and Myanmar: Relationship Redux,”

během okupace Myanmaru za druhé světové války. Japonskou strategii po roce 1988 následovala Čína. Po vojenském převratu zaujalo Japonsko jako jediné z asijských zemí podobný postoj k Myanmaru jako USA. Přerušilo většinu půjček a ekonomických asistencí, přesto se snažilo udržet komunikaci se členy vojenské junty.

Politické reformy a úpadek dominantní pozice Číny proto představuje pro Japonsko příležitost pro rozvoj vzájemných vztahů s Myanmarem. Ten je pro Japonsko zajímavý především díky investičnímu potenciálu, těžbě NS a usnadnění přístupu k Indickému oceánu. To bylo také hlavním motivem, proč v dubnu roku 2011 Japonsko během summitu v Tokyu odpustilo Myanmaru nesplacený dluh ve výši 3,7 miliardy amerických dolarů, a zároveň mu poskytlo další půjčky.⁸⁸ Obě země se v roce 2012 zároveň dohodly na rozvoji projektu speciální ekonomické zóny Thilawa, zejména potom na budování přístavu v blízkosti bývalého hlavního města Rangúnu.⁸⁹ Tento projekt by Japonsku usnadnil díky zpřístupnění Bengálského zálivu také dostupnost indického trhu. Velmi úspěšné byly v získávání licencí v Myanmaru také japonské banky, protože na konci roku 2014 získaly tři z celkem devíti licencí, což se nepodařilo žádné jiné zemi.⁹⁰

4.2 Spolupráce, nebo rivalita?

4.2.1 Spolupráce

Udržení vnitropolitické stability a zlepšení socio-ekonomických podmínek v Myanmaru je v zájmu všech zainteresovaných velmocí. To by ve svém důsledku přispělo ke stabilitě investičního prostředí a snížení rizika konfliktu. Myanmar má potenciál integrovat indický subkontinent, zaostalé čínské provincie a státy jihovýchodní Asie, což by mělo za důsledek ekonomický rozvoj celé oblasti. Právě regionální integrace je hlavní motivací, která by mohla v budoucnu vést ke spolupráci mezi jednotlivými velmocemi. Ta je žádoucí při řešení řady tíživých problémů Myanmaru, ať už se jedná o zlepšení socio-ekonomické a zdravotní situace, boj proti organizovanému zločinu a obchodu s drogami, nebo otázku etnických konfliktů.

V lednu roku 2014 vydaly USA a Čína v Pekingu společné prohlášení, ve kterém

Center for Strategic and International Studies, <http://bit.ly/1zLnAp7> (staženo 20. 4. 2015).

⁸⁸ Aye Aye Win, „Japan Gives Myanmar \$504M Loan, Forgives Debt“, Associated Press, 26. května 2013, <http://yhoo.it/1E3Habo>, (staženo 20. 4. 2015).

⁸⁹ James Reilly, „China and Japan in Myanmar: Aid, Natural Resources and Influence“, *Asian Studies Review* 37, č. 2, (2013): 153.

⁹⁰ Clint Richards, „Japanese Banks Win Big in Myanmar“, 2. října 2014, *The Diplomat*, <http://bit.ly/1xEzX3L> (staženo 20. 4. 2015).

se zavázaly zahájit spolupráci v několika problematických oborech, jako například ve zdravotnictví. Myanmar se tak poprvé v historii bilaterálních vztahů stal předmětem spolupráce mezi těmito dvě světovými velmocemi.⁹¹ O několik měsíců později, během setkání prezidenta Obamy s japonským premiérem Shinzo Abem v Tokyu v dubnu 2014, se oba státníci zavázali ke společné podpoře reforem v Myanmaru.⁹² Další platformu pro spolupráci poskytuje také sdružení ASEAN, či vztahy mezi Indií a Japonskem.

Navzdory těmto iniciativám však zůstává otázkou, do jaké míry je spolupráce reálná. Čína a USA mají odlišný přístup k rozvojové pomoci, Čína postupuje spíše bilaterálně, zároveň obě země stanovují odlišné podmínky pro přidělování rozvojové pomoci.⁹³ Čína v jednání o příměří s etnickými skupinami odmítá zásahy dalších externích hráčů, což se projevilo zejména v případě kačinského konfliktu. V případě Japonska jsou hlavním limitem spolupráce odlišné cíle, které obě země sledují. USA usilují především o demokratizaci země, naopak pro Japonsko je důležitý rozvoj infrastruktury a zisk snadnějšího přístupu na indický trh.⁹⁴ K případné spolupráci tak může pravděpodobně dojít jen v odvětvích, které přímo neovlivňují strategické zájmy jednotlivých velmocí, jako například v oblasti zdravotnictví.

4.2.2 Rivalita mezi regionálními velmocemi

Vnitropolitické reformy v Myanmaru byly v médiích mnohdy prezentovány jako podnět k velké rivalitě mezi USA, Čínou a dalšími regionálními velmocemi. Jedním z příkladů je článek deníku *New York Times* z března 2012, s titulkem „USA a Čína soupeří o vliv v Myanmaru“. Dalším příkladem je článek odborníka na problematiku Myanmaru, Bertila Lintnera, který vyšel v květnu 2013 v deníku *Asia Times* s titulkem „Proměna Myanmaru v americko-čínské válečné pole“.⁹⁵ Otázka, do jaké míry titulky těchto článků reflektují reálnou situaci v zemi, je zároveň součástí výzkumné otázky této bakalářské práce.

⁹¹ „List of U.S.-China Cooperative Projects.” US State Office of the Spokesperson, Media Note, <http://1.usa.gov/1KSgAId> (staženo 20. 4. 2015).

⁹² „Fact Sheet: U.S.-Japan Global and Regional Cooperation,” White House, <http://1.usa.gov/1PvmVdu> (staženo 20. 4. 2015).

⁹³ Yun Sun, „Myanmar in US-China Relations“, Stimson, <http://bit.ly/1IWKcVR> (staženo 20. 4. 2015).

⁹⁴ „What Myanmar Means for the U.S.-Japan Alliance,” Carnegie Endowment for International Peace, <http://ceip.org/1KSfjB6>, (staženo 20. 4. 2015).

⁹⁵ Perlez, Jane, „U.S. and China Press for Influence in Myanmar”, *The New York Times*, 30. března 2012, <http://nyti.ms/1Fax4wK> (staženo 20. 4. 2015); Bertil Lintner, „Myanmar Morphs to US-China Battlefield”, *Asia Times*, 2. května 2013, <http://bit.ly/1FUpcye> (staženo 20. 4. 2015).

Jak bylo rozvedeno v první kapitole, strategické zájmy USA v Myanmaru v posledních letech výrazně vzrostly a politické reformy vedly k oslabení čínského vlivu v zemi. Při analýze mocenských vztahů lze nalézt prvky rivality na politické, hospodářské a strategické úrovni. Přesto však je tato rivalita limitována povahou režimu a relativním významem Myanmaru. V řadě případů je tak spíše než o faktické existenci rivality výstižnější mluvit o její hrozbě.

Mezi hlavní oblasti, kde v důsledku demokratizace země začalo docházet k rivalitě, jsou vztahy s jednotlivými politickými aktéry v Myanmaru. Do roku 2010 udržovaly USA vztahy primárně s opoziční stranou NLD a její hlavní představitelkou Aun Schan Su Ťij. Hlavním důsledkem obratu americké zahraniční politiky bylo navázání kontaktů s členy vojenské junty, kteří tvoří hlavní pilíř politické, vojenské i hospodářské moci v zemi. Na konci roku 2012 se více než 20 vyšších úředníků amerického ministerstva obrany senior setkalo myanmarskými armádními představiteli. K podobnému setkání došlo naposledy před více než 25 lety.⁹⁶ Oblast vojenské spolupráce však zůstává velmi omezená, nejvýraznější je pravděpodobně účast Myanmaru jako pozorovatele na vojenském cvičení *Cobra Gold*, které pod vedením USA každoročně probíhá v Thajsku.⁹⁷ Čína byla historicky de facto v opačném postavení, protože od roku 1988 udržovala vztahy především s příslušníky vojenské junty. Vzhledem k tomu, že se od výsledků všeobecných voleb očekává výrazný úspěch opoziční NLD, Čína se na tuto situaci snaží připravit a usiluje o navázání vztahů s nejvýznamnější opoziční stranou NLD. Pro Indii a Japonsko politické reformy vedly k zintenzivnění oficiálních návštěv, nepředstavovaly však tak zásadní obrat jako v případě USA a Číny. Japonsko od roku 2013 také učinilo první kroky k navázání vojenské spolupráce s myanmarskými vojenskými představiteli.⁹⁸

Co se týče ekonomické roviny, zde je role USA v podstatě marginální až na výjimku energetického sektoru. V ostatních oblastech mají výrazně větší zájmy partneři USA, Japonsko a Indie. Myanmar je atraktivní především díky velkým zásobám zemního plynu a to zejména v kontextu rostoucí energetické náročnosti

⁹⁶ Francis Wade, „US Defence Officials Meet Burmese Counterparts”, *The Guardian*, 16. října 2012, <http://bit.ly/1EpalGs> (staženo 20. 4. 2015).

⁹⁷ „What Myanmar Means for the U.S.-Japan Alliance”, Carnegie Endowment for International Peace, <http://ceip.org/1KSfjB6>, (staženo 20. 4. 2015).

⁹⁸ Ibid.

největších světových ekonomik; Číny, Indie a Japonska. V oblasti těžby tak dochází k mezinárodní soutěži mezi korporacemi, na které se dlouhodobě a navzdory sankcím podílí také evropské těžařské společnosti. Na prvních projektech v Andamanském moři se podílel francouzský Total, americký Unocal/Chevron a malajský Petronas.⁹⁹ Čína a Indie byly v porovnání s nimi v podstatě opozdilci v oblasti těžby zemního plynu, protože Čína působí až od roku 2001, indické společnosti potom až od ledna 2002.¹⁰⁰

Potenciál pro rivalitu poskytuje také oblast infrastruktury. Indie usiluje o rozvoj oblasti, který by usnadnil pozemní komunikaci s ostatními zeměmi v jihovýchodní Asii, pro Čínu je to zejména přístup k Indickému oceánu. Ačkoliv doposud v oblasti v podstatě reálně k žádnému soupeření nedocházelo, existuje její hrozba do budoucna.¹⁰¹

Podle amerického politologa Roberta Kaplana je to právě Indický oceán, který představuje největší výzvu stabilitě mezinárodních vztahů 21. století.¹⁰² V současné době přibližně 90% světového obchodu využívá námořní dopravu, přičemž polovina z ní se uskutečňuje v Indickém oceánu. Toto procento je ještě vyšší v případě přepravy strategicky významných energetických surovin. Podle odhadu odborníků se očekává, že mezi největší spotřebitele energie bude patřit právě Indie a Čína.¹⁰³ Na udržení stability v oblasti mají klíčový strategický zájem také USA. V Indickém oceánu se setkávají největší světová námořnictva USA, Indie a Číny. V této souvislosti roste význam Myanmaru, který tvoří velkou pobřeží jeho severní části, Bengálského zálivu. Je to jedna z oblastí, kde se všechny klíčové velmoci střetávají, což v budoucnu s největší pravděpodobností povede k rostoucímu napětí. Největší význam v tomto kontextu bude schopnost jednotlivých velmocí získat přístup k obchodním přístavům a případně k námořním základnám. USA budou usilovat o omezení vojenské moci Číny, ve spolupráci se spojenci Japonskem a Indií. Doposud se však navzdory řadě poplašných zpráv ze strany Indie stále nepodařilo dokázat, že by Čína budovala námořní základny

⁹⁹ Marie-Carine Lall, „Indo-Myanmar Relations in the Era of Pipeline Diplomacy“, *Contemporary Southeast Asia* 28, č. 3 (prosinec 2006): 424–46.

¹⁰¹ Renaud Egreteau „India and China Vying for Influence in Burma – A New Assessment“ *India Review*, 7, č. 1 (leden-březen 2008): 48.

¹⁰² Robert D. Kaplan, „Center Stage for the 21st Century“, *Foreign Affairs*, březen/duben 2009, <http://fam.ag/1zS2JRw> (staženo 20. 4. 2015).

¹⁰³ Pablo Gorondi, „China, India Increasingly Drive Energy Demand“, Associated Press, 12. listopadu 2013, <http://bit.ly/1EiQ19m> (staženo 20. 4. 2015).

na území Myanmaru. Jak ukázal přední australský odborník Andrew Selth, Indie v podstatě usiluje o vytvoření obavy z „čínské hrozby“, které by upevnilly její vztahy s dalšími zeměmi v regionu.¹⁰⁴

4.3 Budoucí vývoj: rozhodující faktory

Ačkoliv existuje potenciál k rivalitě, je limitován relativním významem Myanmaru, který je v případě USA a Japonska výrazně menší než Číny a Indie. Je nutné také vyzdvihnout fakt, že doposud žádná z velmocí nepůsobila v Myanmaru primárně kvůli velmocenskému soupeření a zadržování moci těch ostatních. Je otázkou, jak se vyvine postoj USA, podle oficiálních vyjádření je však primárním zájmem úspěšný proces reform, nepřímý dopad, který mají na Čínu je popírán. Tento stav bude v budoucno ovlivněn několika faktory, zejména potom tím, jak se Čína vyrovná se ztrátou svého dominantního postavení. Zásadní roli v tom sehraje přístup samotného Myanmaru k zahraniční politice, který byl v této práci doposud v podstatě opomíjen. Vláda vojenská junta si byla vždy velmi dobře vědoma svého geopolitického postavení mezi největšími regionálními rivaly, což se výrazně odrazilo do formování její zahraniční politiky. Vzhledem k jejímu přetrvávajícímu vlivu je tak nutné její roli zahrnout do budoucího vývoje v zemi.

4.3.1 Zahraniční politika Myanmaru

Myanmar dlouhodobě prosazuje neutrální zahraniční politiku, která mu umožnila bilancovat vliv sousedních velmocí Číny a Indie, stejně jako USA. Z tohoto pohledu je tak patrné, že změny způsobené politickými reformami neměly za cíl kompletně omezit vztahy s Čínou. Hlavním záměrem bylo místo toho „zkorigovat“ dominantní pozici, kterou Čína v zemi od počátku 90. let vybuodovala.¹⁰⁵ Myanmar usiloval od konce studené války o udržování vztahů s Indií a dalšími asijskými zeměmi, které by tak „rozmělnily“ silnou pozici Číny. Vojenská vláda se bránila z důvodu silného nacionalistického cítění jakékoliv formě zásahu vnějších aktérů do vnitřních záležitostí země a usilovala o nezávislou a suverénní zahraniční politiku, což bylo stále více v rozporu spolu s rostoucím dominantním postavením Číny.¹⁰⁶

Klíčovým dlouhodobým cílem zahraniční politiky Myanmaru je mezinárodní uznání legitimacy režimu a zisk zahraniční pomoci.¹⁰⁷ Z této perspektivy lze tak na současný vývoj nahlížet jako na pokus o získání silnější vyjednávací pozice a začlenění do mezinárodní politiky

¹⁰⁴ Andrew Selth, „Chinese Military Bases in Burma: The Explosion of a Myth“, Griffith Asia Institute Regional Outlook Vol. 10, <http://bit.ly/1PvpSe3> (staženo 20. 4. 2015).

¹⁰⁵ Jürgen Haacke, „Myanmar: Now a Site for Sino–US Geopolitical Competition?“ LSE IDEAS Reports, <http://bit.ly/1P6LIPE> (staženo 20. 4. 2015).

¹⁰⁶ Jürgen Haacke, *Myanmar's Foreign Policy: Domestic Influence and International Implication* (New York: Routledge, 2006), 58.

v oblasti Asie a Pacifiku. To se Myanmaru podařilo například v roce 1997, kdy se stal členem ASEAN, a to navzdory kritice ze strany USA a EU.¹⁰⁸ V roce 2014 dokonce organizaci poprvé od jejího založení v roce 1967 předsedal. Významnou roli ve vztazích mezi Myanmarem a ASEAN hraje Thajsko, protože bylo iniciátorem politiky „konstruktivní angažovanosti“ Myanmaru v regionální spolupráci. Myanmar je pro něj významný zejména z hlediska investic do těžby NS.¹⁰⁹ Zahraniční politika Myanmaru bude v blízké budoucnosti ovlivněna několika faktory, zejména potom výsledky všeobecných voleb, které by se měly uskutečnit na konci roku 2015 a které mají potenciál dále proměnit politické poměry v zemi.

4.3.2 Všeobecné volby 2015

Tyto volby budou pravděpodobně nejdemokratičtějšími, které se v zemi uskutečnily od roku 1990. Po 65 letech to bude poprvé, co se jich budou moci zúčastnit také pozorovatelé z USA a evropských zemí.¹¹⁰ Výsledky voleb mají velký potenciál ovlivnit mocenské struktury v zemi a ukážou směr, jakým se bude ubírat další vývoj reforem. Do jejich konání však nedojde k reformě ústavy, která ukotvuje postavení armády v politickém systému. Kromě výsledků voleb sehraje klíčovou roli v nejbližším vývoji země také otázka mírového řešení etnických sporů a ukončení jednoho z nejdéle trvajících občanských konfliktů na světě. V neposlední řadě budoucí vývoj ovlivní schopnost nové politické reprezentace zahájit očekávané ekonomické reformy, které by stabilizovaly socio-ekonomickou situaci v zemi a legitimizovaly politické reformy.

Tato kapitola představila dva další klíčové aktéry, kterými jsou Indie a Japonsko. Ačkoliv politické reformy otevřely možnost vzájemné spolupráce, ze které by profitovaly všechny zainteresované velmoci, může k ní dojít jen v oblastech s nižším strategickým významem. Série reforem vedla k rostoucí míře rivality. Ta se nejvíce projevila ve snaze jednotlivých velmocí o navázání vztahů s vnitropolitickými aktéry a také v těžbě nerostných surovin. V případě vojenské spolupráce a geopolitické rivality lze hovořit spíše o její hrozbě. Míra rivality je zároveň omezena dlouhodobou koncepcí zahraniční politiky Myanmaru, která se jí snaží předejít. Největší vliv na budoucí vývoj budou mít výsledky všeobecných voleb, které mají šanci ovlivnit mocenské struktury v zemi a dále také schopnost Číny vyrovnat se s úpadkem své dominantní pozice.

¹⁰⁷ Bečka, „Dějiny Barmy“, 293.

¹⁰⁸ Yun Sun, „Myanmar’s ASEAN Chairmanship“, Stimson, Issue Brief No. 4, září 2014, <http://bit.ly/1uxVQxS> (staženo 20. 4. 2015).

¹⁰⁹ Bečka, „Dějiny Barmy“, 291.

¹¹⁰ „Myanmar to Invite Western Observers for General Elections“, Reuters, 24. března 2015, <http://reut.rs/1Epd4zC> (staženo 20. 4. 2015).

Závěr

Myanmar prochází od roku 2010 fascinujícím vnitropolitickým vývojem, který vedl k částečné demokratizaci země a měl zásadní dopad na vztahy s největšími světovými velmocemi. Tyto reformy jsou však velmi křehké, protože je ohrožuje pevně zakotvená role armády ve společnosti a dlouhotrvající občanská válka. Spolu s politickými reformami sehrál klíčovou roli také obrat americké politiky vůči Myanmaru, protože USA upustily od mezinárodních sankcí a jednostranné podpory opoziční strany NLD. Hlavním motivem pro tento krok bylo selhání sankční politiky, která nepřinesla očekávané výsledky a způsobovala komplikace při jednání s regionálním uskupením ASEAN. Přehodnocení amerického postoje vytvořilo také možnost, jak zastavit rostoucí mocenský vliv Číny v zemi.

V porovnání s USA má Myanmar pro Čínu významně větší bezpečnostní, ekonomický a strategický význam. Jedná se jak o otázku bezpečnost v oblasti společné hranice, tak především o těžbu nerostných surovin, ekonomického rozvoje zaostalých čínských provincií a zejména strategie diverzifikace dopravních cest. Od uvalení mezinárodních sankcí postupně rostla dominantní pozice Číny jako spojence vojenského režimu. Ačkoliv bylo v zájmu Číny stabilizovat vnitropolitickou situaci v Myanmaru, rozhodně neusilovala o takovou změnu politických poměrů, která by ohrozila její strategické zájmy. Nepřímým důsledkem nedávných změn v Myanmaru je jejich negativní dopad na strategické zájmy Číny, která byla od 90. let klíčovým spojencem vojenského režimu. Ta byla nucena přehodnotit kritické prvky své zahraniční politiky tak, aby stabilizovala svou pozici v zemi a uchránila strategicky významné projekty a investice v Myanmaru.

Poslední kapitola této bakalářské práce se věnovala dopadu na velmocenské vztahy a hlavním cílem bylo odpovědět na otázku, zda-li politické reformy povedou ke spolupráci či rivalitě. K tomu bylo nutné zahrnout další významné faktory, kterými je role Japonska, Indie a zahraniční politiky Myanmaru. Ačkoliv by udržení vnitropolitické stability a zlepšení socioekonomické situace v zemi bylo v zájmu všech zainteresovaných velmocí, z důvodu třecích plocha a odlišných přístupů je velká míra spolupráce v budoucnosti spíše nepravděpodobná. Pokud ano, došlo by v ní pravděpodobně jen ve strategicky málo významných oblastech. Potvrdila se tedy teze

této práce, neboť díky analýze velmocenských vztahů lze nalézt prvky rivality na politické, ekonomické a strategické úrovni. Nejvýraznější soupeření probíhá na politické a hospodářské úrovni, zejména potom ve vztazích s nově se formujícími politickými silami v zemi. Dále potom v oblasti těžby NS a do jisté míry v investicích do infrastruktury. V případě strategických zájmu v oblasti Indického oceánu se prozatím jedná spíše o hrozbu rivality, neboť k žádnému reálnému soupeření například na vojenské úrovni de facto nedošlo. Hlavní limit rostoucí rivality představuje zejména dlouhodobá koncepce zahraniční politiky Myanmaru, jejímž cílem je dlouhodobě zachovávání suverenity a zároveň zisk zahraniční pomoci.

Na konci roku 2015 by se v Myanmaru měly uskutečnit nejdemokratičtější volby od roku 1990. Ty mají potenciál ovlivnit mocenské struktury v zemi a spolu s nimi i její zahraniční politiku. V nejbližší budoucnosti sehraje klíčovou roli také schopnost nové vlády nastolit očekávané ekonomické reformy, a zároveň uzavřít příměří se všemi povstaleckými skupinami v Myanmaru. To jsou nezbytné podmínky pro udržení stability a prosperity v zemi, která je klíčovou strategickou oblastí pro největší světové velmoci počátku 21. století.

5 Summary

The series of political reforms in Myanmar, which started in November 2010, took place amid a strong alignment of interests among the US, India and Japan, the dynamic ascendancy of China in Southeast Asia and the emerging power of Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) members. The purpose of this paper was to analyse, whether if the series of reforms is going to lead to increasing cooperation or competition between the key powers.

In summary, stability and prosperity in Myanmar would be in the interest of all major powers in the region, because Myanmar has the potential to develop into an energy and transportation hub, uniting the Indian subcontinent and connecting underdeveloped regions. Therefore, it represents a great opportunity for cooperation. Firstly in dealing with the problem of ethnic conflicts, there is a great incentive to find a peaceful solution in order to get more investment and secure already existing investments. Furthermore, there is opportunity for cooperation in countering the organized crime and in improving the health situation in the country. For these reasons, in January 2014 the US and China announced their intension to pursue cooperation in Myanmar and there was a similar agreement made between the US and Japan.

However, the stakes are high, because the interests of major powers are overlapping. Most important is the role of China, whose interests were undercut by the reform development. Therefore, in the near future we might observe an increase in conflict over influence in the country on several levels. Firstly, on a diplomatic level between the US and China, secondly, regarding competition over the investment projects between China, India and Japan. Finally, there is a threat of rivalry on the maritime security and strategic level.

Finally, the near future is going to be greatly influenced by the internal affairs in Myanmar, particularly by the outcome of general elections at the end of 2015, the resolution of the conflicts with the ethnic minorities and the success of economic reforms.

6 Použitá literatura

6.1 Primární zdroje

- „ASEAN Plan of Action for Energy Cooperation 2004-2009“, ASEAN Energy Ministers Meeting, June 9, 2004, Manila, <http://bit.ly/1H98axP> (staženo 20. 2. 2015).
- Clinton, Hillary, „Press Availability in Nay Pyi Taw, Burma“, U.S. Department of State (staženo 23. 1. 2015).
- Congressional Research Service, „United States Relations with the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)“, Congressional Research Service, <http://1.usa.gov/1Fc3hUg> (staženo 30. 1. 2015).
- „Fact Sheet: U.S.-Japan Global and Regional Cooperation,” White House, <http://1.usa.gov/1PvmVdu> (staženo 20. 4. 2015).
- „HIV & AIDS in China 2012 Statistics“, Avert, <http://bit.ly/1C8ssDt> (staženo 20. dubna 2015).
- “List of U.S.-China Cooperative Projects.” US State Office of the Spokesperson, Media Note, <http://1.usa.gov/1KSgAId> (staženo 20. 4. 2015).
- „Overview/Data – Myanmar,“ U.S. Energy Information Administration, <http://1.usa.gov/1EQyuvZ> (staženo 20. dubna 2015).
- „Secretary of Defense Gates in Singapore, 30 May 2009”, U.S. Department of Defense, <http://1.usa.gov/1H984Gq> (staženo 15. 1. 2015).
- „Map of Myanmar“, United Nations, Cartographic Section, <http://bit.ly/1e16D0u> (staženo 10. 5. 2015).
- „United States Accedes to the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia“, U.S. Department of State, <http://1.usa.gov/1cjcYmP> (staženo 20. 1. 2015)
- „U.S. Sanctions on Burma“, CRS Report for Congress, <http://bit.ly/1H980GI> (staženo 17.3.2015).

6.2 Sekundární literatura

- „A Tentative Peace in Myanmar’s Kachin Conflict”, International Crisis Group Asia Briefing 140, 2013, <http://bit.ly/1GVvQQQ> (staženo 20. dubna 2015).
- Alamgir, Jalal, „Myanmar’s Foreign Trade and its Political Consequences“, *Asian Survey* 48, č. 6 (listopad/prosinec 2008).

- Bečka, Jan, *Dějiny Barmy* (Nakladatelství Lidové noviny: Praha, 2007).
- Bunte, Marco, „Burma’s Transition to ‘Disciplined Democracy’: Abdication or Institutionalization of Military Rule?“, *German Institute of Global and Area Studies Working Paper* 177, (2011).
- „Burma’s Thein Sein Embarks on Historic US Visit“, *BBC*, 24. září 2012.
- Campbell, Kurt and Brian Andrews, „Explaining the US ‘Pivot’ to Asia“, Chatham House, <http://bit.ly/1BoPzqB> (staženo 10. 1. 2015).
- „China and Russia Veto US/UK-backed Security Council Draft Resolution on Myanmar“, UN News Center, 12. ledna 2007, <http://bit.ly/1HQPPxG> (staženo 20. dubna 2015).
- „China Says Myanmar Apologizes for Bombing, Admits Responsibility“, *Reuters*, 2. dubna 2015, <http://reut.rs/1I8g7Df> (staženo 20. dubna 2015).
- „China’s Myanmar Strategy, Asia Briefing No. 112“, International Crisis Group, 21. září 2010, <http://bit.ly/1zd0NIQ> (staženo 20. dubna 2015).
- „China’s Myanmar Dilemma“, International Crisis Group Asia Report N °177, <http://bit.ly/1ECDBY6> (staženo 20. dubna 2015).
- „Chinese Arms Sales Surge 143% in 5 Years“, *Financial Times*, 16. března 2015.
- Clinton, Hillary „America’s Pacific Century“, *Foreign Policy*, 11. října 2011.
- „CNPC Starts Myanmar-China Oil Pipe Trials to Cut Shipping Time“, *Bloomberg*, 30. ledna 2015, <http://bloom.bg/1JAmO1C> (staženo 20. dubna 2015).
- „CNPC Handed over Completed Corporate Social Responsibility Projects to Myanmar“, *Xinhua News Agency*, 15. září 2012, <http://bitly.com/1DVTw5G> (staženo 20. dubna 2015).
- Egreteau, Renaud, „India and China Vying for Influence in Burma – A New Assessment“ *India Review*, 7, č. 1 (leden-březen 2008).
- Edwards, Nick, „Analysis: Geography, not Economy, Counts in China’s Rebalancing“, *Reuters*, 28. května 2012, <http://reut.rs/1K6bOcw> (staženo 20. 4. 2015).
- „Factbox – Malacca Strait is a Strategic Chokepoint“ *Reuters*, 4. března 2010, <http://reut.rs/1bPdecs> (staženo 20. 4. 2015).
- Fuller, Thomas, „Myanmar Backs Down, Suspending Dam Project“, *New York Times*, 11. září 2011.
- Gareth Price, „India’s Policy Towards Burma“, Chatham House, červen 2013, <http://bit.ly/1Qu8Teu> (staženo 20. 4. 2015).
- Gerin, Roseanne, „Myanmar Reform Group Pushes for Transparency of Chinese

- Projects”, Radio Free Asia, 9. září 2009, <http://bit.ly/1bTBxHb> (staženo 20. dubna 2015).
- Gorondi, Pablo, „China, India Increasingly Drive Energy Demand“, Associated Press, 12. listopadu 2013, <http://bit.ly/1EiQI9m> (staženo 20. 4. 2015).
- Haacke, Jürgen, „Myanmar: Now a Site for Sino–US Geopolitical Competition?“ LSE IDEAS Reports, <http://bit.ly/1P6LIPE> (staženo 20. 4. 2015).
- Haacke, Jürgen, *Myanmar’s Foreign Policy: Domestic Influence and International Implication* (New York: Routledge, 2006).
- Harrington, Maxwell, „Conference Report: China–Myanmar Relations: The Dilemmas of Mutual Dependence“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 31, č. 1 (2012).
- Hongwei, Fan, „China-Burma Geopolitical Relations in the Cold War“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 7, č. 27, (leden 2012).
- How Beijing Can Balance Short-Term Interests and Long-Term Values“, RSIS Working Paper, 16. března 2015, <http://bit.ly/1DVTw5F> (staženo 20. dubna 2015).
- Huang, Roger Lee, „Re-Thinking Myanmar’s Political Regime: Military Rule in Myanmar and Implications for Current Reforms“, *Contemporary Politics* 19, č. 3 (2013).
- „India and Burma Expand Trade Ties and Sign Gas Deals“, BBC News, 14. října 2012, <http://bbc.in/1cwEHkx>, (staženo 20. 4. 2015).
- Leverage, Interest and Intervention“, *Journal Of Contemporary China* 18, č. 61 (2009).
- Lintner, Bertil, „Realpolitik and the Myanmar Spring“, *Foreign Policy*, 30. listopadu 2011.
- Lintner, Bertil, „Myanmar Morphs to US-China Battlefield“, *Asia Times*, 2. května 2013, <http://bit.ly/1FUpcye> (staženo 20. 4. 2015).
- Jones, Lee, „Explaining Myanmar’s Regime Transition: the Periphery is Central“, *Democratization* 21, č. 5 (2014).
- Kramer, Tom, „Burma’s Cease-fires at Risk“, Transnational Institute, <http://bit.ly/1dsaJhU> (staženo 20. dubna 2015).
- Kramer, Tom, Martin Jelsma and Tom Blickman, „Withdrawal Symptoms in the Golden Triangle: A Drugs Market in Disarray“, Transnational Institute, 9. ledna 2009, <http://bit.ly/1be3wAa>, (staženo 20. dubna 2015).
- Jacobs, Andrew, „A Border City on the Edge of the Law“, *New York Times*, 24. února 2014.
- „Japan Chair Platform: Japan and Myanmar: Relationship Redux,“ Center for Strategic

- and International Studies, <http://bit.ly/1zLnAp7> (staženo 20. 4. 2015).
- Kaplan, Robert D., „Center Stage for the 21st Century“, *Foreign Affairs*, březen/duben 2009.
- Kristof, Nicolas, „Obama Success, or Global Shame?“, *The New York Times*, 31. května 2014.
- Kudo, Toshihiro, „The Impact of US Sanctions on the Myanmar Garment Industry“, *Asian Survey* 48, č. 6 (listopad/prosinec 2008).
- Kumar, Dinesh, „Sino-Myanmar Ties Irk Delhi,“ *The Times of India*, November 20, 1992.
- Lall, Marie-Carine, „Indo-Myanmar Relations in the Era of Pipeline Diplomacy“, *Contemporary Southeast Asia* 28, č. 3 (prosinec 2006).
- Mahadevan, Prem, „The Changing Politics and Geopolitics of Burma“, *Strategic Analysis* 37, č. 5 (2013).
- Mahtani, Shibani a Myo Myo, „Myanmar Signs Draft Peace Deal With Armed Ethnic Groups“, *The Wall Street Journal*, 31. března 2015.
- Mahtani, Shibani, „Chinese Company Launches Charm Offensive in Myanmar“, *The Wall Street Journal*, 9. října 2013.
- Manvin, Mark E., „U.S. Accession to ASEAN’s Treaty of Amity and Cooperation (TAC)“, Congressional Research Service, 5. května 2009, <http://1.usa.gov/1Ro9AaH> (staženo 20. dubna 2015).
- McCurry, Justin, „Senator Jim Webb’s Burma Visit Raises Speculation of New US Policy“, *The Guardian*, 14. srpna 2009, <http://bit.ly/1H8L8ai> staženo 20. dubna 2015.
- McLaughlin, Tim, „China courts NLD“, *Myanmar Times*, 20. května 2013.
- Mooney, Paul, „Myanmar’s Suu Kyi says Reforms Stalled, West too Optimistic“, *Reuters*, 5. listopadu 2014, <http://reut.rs/1HdzvMk> (staženo 20. 4. 2015).
- „Myanmar to Invite Western Observers for General Elections“, *Reuters*, 24. března 2015, <http://reut.rs/1Epd4zC> (staženo 20. 4. 2015).
- „Myanmar’s Military: Back to the Barracks?“, International Crisis Group Briefing N°143, <http://bit.ly/1PwxOYb> (staženo 15. 2. 2015).
- „Myanmar Opens Deep Sea Port for Chinese Oil Pipeline“, *Downstream Today*, 30. ledna 2015, <http://bit.ly/1ECDMcG> (staženo 20. dubna 2015).
- „Myanmar Foreign Investment Reached \$42 Billion From 32 Countries, Production And Hotel Sectors Favored In June,“ *International Business Times*, 11. července 2013.

- „Myanmar Opposition Leader Slams Authorities Over Deadly Mine Protest”, Radio Free Asia, 24. prosince 2014, <http://bit.ly/1DB0rRw>(staženo 20. dubna 2015).
- Mydans, Seth, „Nine Deaths Reported in Myanmar Crackdown“, *The New York Times*, 27. září 2007.
- „New China-Myanmar Oil Pipeline Bypasses Malacca Trap“, *The Hindu*, 30. ledna 2015.
- „Obama Extends Some Sanctions against Myanmar Despite Reforms“, *Reuters*, 15. května 2014, <http://reut.rs/1qIlyBb> (staženo 20. dubna 2015).
- Parameswaran, Prashanth, „Modi Unveils India’s Act East Policy to ASEAN in Myanmar“, *The Diplomat*, 17. listopadu 2014, <http://bit.ly/1BJwDXW> (staženo 20. 4. 2015).
- Perlez, Jane, „U.S. and China Press for Influence in Myanmar”, *The New York Times*, 30. března 2012, <http://nyti.ms/1Fax4wK>, (staženo 20. 4. 2015).
- Pilling, David, „Pipeline Marks Scramble for Myanmar“, *Financial Times*, 20. ledna 2013.
- Praeger-Nyein, Susanne, „Expanding Military, Shrinking Citizenry and the New Constitution in Burma”, *Journal of Contemporary Asia* 39, č. 4 (2009).
- „Research and Analysis China: Yunnan Province Backwater and Frontier“, Foreign and Commonwealth Office, UK Trade and Investment, 21. listopadu 2014, <http://bit.ly/1dsb8Re>(staženo 20. dubna 2015).
- Reddy, Muralidhar, „India, Thailand Hopeful of Trilateral Highway by 2016,” *The Hindu*, 30. května 2013, <http://bit.ly/1QuasJi>, (staženo 20. 4. 2015).
- Reilly, James, „China and Japan in Myanmar: Aid, Natural Resources and Influence”, *Asian Studies Review* 37, č. 2, (2013).
- „Rice Names ‘Outposts of Tyranny’”, *BBC News*, 19. ledna 2005.
- Richards, Clint, „Japanese Banks Win Big in Myanmar“, 2. října 2014, *The Diplomat*, <http://bit.ly/1xEzX3L> (staženo 20. 4. 2015).
- Sakhuja, Vijay, „Myanmar Expanding Naval Ties with India,” Institute of Peace and Conflict Studies, <http://bit.ly/1zW1JLR>, (staženo 20. 4. 2015).
- „Special Report – How the U.S. Coaxed Myanmar in from the Cold“, *Reuters*, 22. prosince 2011, <http://reut.rs/1PGtytB> (staženo 20. 4. 2015).
- Selth, Andrew, *Burma’s North Korean Gambit: A Challenge to Regional Security?* (Canberra: Strategic and Defence Studies Centre, Australian National University, 2004).

- Selth, Andrew „United States Relations with Burma: From Hostility to Hope“, *Griffith Asia Institute Regional Outlook* 36 (2012).
- Selth, Andrew, „Chinese Military Bases in Burma: The Explosion of a Myth“, *Griffith Asia Institute Regional Outlook* Vol. 10, <http://bit.ly/1PvpSe3> (staženo 20. 4. 2015).
- Steinberg, David I., „Aung San Suu Kyi and US Policy towards Burma/Myanmar“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 29, č. 3 (2010).
- Steinberg, David I., „The United States and Myanmar: a ‘Boutique Issue‘?“, *International Affairs* 86, č. 1 (2010).
- „Stretching the Threads“, *The Economist*, 29. listopadu 2014.
- Sun, Yun, „China, the United States and the Kachin Conflict“, *Stimson, Issue Brief No. 2*, leden 2014, <http://bit.ly/1QJchmH> (staženo 20. dubna 2015).
- Sun, Yun, „Myanmar in US-China Relations“, *Stimson Issue Brief No.3*, červen 2014, <http://bit.ly/1tzLM3V> (staženo 20. dubna 2015).
- Sun, Yun, „Myanmar’s ASEAN Chairmanship“, *Stimson, Issue Brief No. 4*, září 2014, <http://bit.ly/1uxVQxS> (staženo 20. 4. 2015).
- Sun, Yun, „Gas Pains for China and Myanmar“, *Asia Times Online*, 14. října 2014, <http://bit.ly/1nkHwce> (staženo 20. dubna 2015).
- Sun, Yun „China and the Changing Myanmar“, *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 4 (2012).
- Sutter, Robert, „The Obama Administration and US Policy in Asia“, *Contemporary Southeast Asia* 31, č. 2 (2009).
- Sutter, Robert, „Myanmar in Contemporary Chinese Foreign Policy - Strengthening Common Ground, Managing Differences“, *Journal Of Current Southeast Asian Affairs* 31, č. 1 (2012).
- „Su Ťij se setkala s americkými diplomaty“, *Česká televize*, <http://bit.ly/1GVISHj> (staženo 10. 1. 2015).
- „The Strategic Importance of Myanmar for India“, *The Diplomat*, <http://bit.ly/1F4xpz9>, (staženo 20. 4. 2015).
- „The United States Least Upward Trend in Arms Exports, Asian and Gulf States Arms Imports Up“, *SIPRI*, 16. března 2015, <http://bit.ly/1Dr1l8X> (staženo 20. dubna 2015).
- Tun, Hla a Ben Blanchard, „China Reaches Out to Myanmar’s Suu Syi“, *Reuters*, 15. prosince 2011, <http://reut.rs/1IxGwen> (staženo 20. dubna 2015).
- „US to Ease Sanctions against Burma“, *BBC*, 5. dubna 2012.
- „US President Barack Obama to Visit Burma“, *BBC*, 9. listopadu 2012.

„10 Most Censored Countries“, World Policy Journal, <http://bit.ly/1zNWca7> (staženo 10. 3. 2015).

Wade, Francis, „US Defence Officials Meet Burmese Counterparts“, *The Guardian*, 16. října 2012, <http://bit.ly/1EpalGs> (staženo 20. 4. 2015).

Wang, Yuanyuan, „Myanmar’s NLD Delegation Leaves for China“, *Xinhuanet*, 8. května 2013.

„What Myanmar Means for the U.S.-Japan Alliance,“ Carnegie Endowment for International Peace, <http://ceip.org/1KSfjB6>, (staženo 20. 4. 2015).

„Who is Fighting in Myanmar, and Why“, *The Economist*, 25. března 2015.

Win, Aye Aye, „Japan Gives Myanmar \$504M Loan, Forgives Debt“, Associated Press, 26. května 2013, <http://yhoo.it/1E3Habo> (staženo 20. 4. 2015).

7 Seznam příloh

Příloha č. 1: mapa Myanmaru

8 Přílohy

Příloha č. 1: mapa Myanmaru

Zdroj: United Nations, Department of Field Support, Cartographic Section.

